

Pracovní návrh věcného záměru zákona o vysokých školách

2. verze ze dne 9.5.2011

(s vyznačením provedených změn týkajících se předpokládaného obsahu zákona
vůči 1. verzi ze dne 23.2.2011)

A. Přehled právních předpisů dotčených navrhovaným řešením

I. Zákony

- a) zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů;

Zhodnocení tohoto zákona je uvedeno v písmenu B.

- b) zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu a vývoje), ve znění pozdějších předpisů,

Citovaný zákon upravuje poskytování institucionální podpory výzkumu, experimentálního vývoje a inovací na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace.

- c) zákon 218/2002 Sb., o službě státních zaměstnanců ve správních úřadech a o odměňování těchto zaměstnanců a ostatních zaměstnanců ve správních úřadech (služební zákon), ve znění pozdějších předpisů,

Zákon upravuje právní poměry zaměstnanců vykonávajících ve správních úřadech státní správu jako službu, kterou Česká republika poskytuje veřejnosti, organizační věci státní služby, přípravu fyzických osob na službu, služební vztahy státních zaměstnanců ve správních úřadech, odměňování těchto osob, nestanoví-li zvláštní právní předpis jinak, řízení ve věcech služby a odměňování ostatních zaměstnanců v pracovním poměru ve správních úřadech.

- d) zákon č. 312/2002 Sb., o úřednících územních samosprávných celků a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Tento zákon upravuje pracovní poměr úředníků územních samosprávných celků a jejich vzdělávání.

- e) zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon upravuje správní poplatky a výkon jejich správy, zejména jejich vyměňování a vybírání, prováděné orgány moci výkonné a dále orgány územních samosprávných celků a orgány právnických osob, pokud vykonávají působnost v oblasti státní správy.

II. Vyhlášky

- vyhláška Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy č. 343/2002 Sb., o postupu a podmínkách při zveřejnění průběhu přijímacího řízení na vysokých školách, ve znění pozdějších předpisů;

Vyhláška přesně stanoví, jaké informace o přijímacích zkouškách a výsledcích přijímacího řízení je vysoká škola povinna zveřejňovat.

- vyhláška Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy č. 42/1999 Sb., o obsahu žádosti o akreditaci studijního programu;

Platný předpis podrobně stanoví obsah žádosti o akreditaci bakalářského, magisterského a doktorského studijního programu a jaké doklady o zabezpečení konkrétního studijního programu musí být připojeny k této žádosti.

B. Zhodnocení stávající právní úpravy

Vysoké školství je v současné době upraveno zákonem č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změnách a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění zákona č. 210/2000 Sb., č. 147/2001 Sb., č. 362/2003 Sb., č. 96/2004 Sb., č. 121/2004 Sb., č. 473/2004 Sb., č. 562/2004 Sb., č. 342/2005 Sb., č. 552/2005 Sb., č. 161/2006 Sb., č. 165/2006 Sb., č. 310/2006 Sb., č. 624/2006 Sb., č. 261/2007 Sb., č. 296/2007 Sb., č. 189/2008 Sb., č. 110/2009 Sb., č. 419/2009 Sb. a č. 159/2010 Sb. Jedná se tedy o právní předpis, který byl za přibližně 10 let své platnosti 19x novelizován (z toho v letech 2004 a 2006 v obou případech 4x). K charakteristice tohoto zákona je možné uvést následující:

1. Jedná se o právní úpravu komplexní ve vztahu k vysokému školství bez ohledu na formu zřízení (vlastnictví) vysoké školy, její typ a povahu vysokoškolské vzdělávací činnosti. V tomto ohledu stávající právní úprava zachovává legislativní tradici trvající v oblasti vysokoškolského práva již téměř 60 let.

2. Stávající zákon o vysokých školách totiž obsahuje dosti extenzivní úpravu vnitřních poměrů veřejných vysokých škol, a to jak pokud jde o vymezení postavení a pravomocí jednotlivých jejich orgánů (§§ 8 až 16 zákona o vysokých školách), tak pokud jde o vnitřní organizační strukturu veřejné vysoké školy (§§ 22 až 35 zákona o vysokých školách). Tato ustanovení v dané míře podrobnosti směřují proti trendu, který doporučila Rada Evropy v rámci svého Legislativního programu reforem vysokého školství a výzkumu probíhajícího v letech 1994 až 2000, jehož závěry doporučují, aby zejména úprava ustavování, konkrétní dělby pravomocí a funkčních vztahů orgánů a složek vysoké školy byla přenesena na vnitřní předpisy vysoké školy.¹ Přitom navzdory značné podrobnosti úpravy vnitřní struktury veřejné vysoké školy postrádá zákon o vysokých školách dostatečnou úpravu funkčních vazeb mezi veřejnou vysokou školou jako celkem a jejími součástmi, takže například neexistuje povinnost projednání dlouhodobého záměru fakulty a její výroční zprávy s orgány veřejné vysoké školy, a celkově nejsou zákonem vytvořeny podmínky aktivního působení z úrovně veřejné vysoké školy na fakulty, vyjma v podstatě krizových situací (§ 28 odst. 3, § 38 odst. 1 zákona o vysokých školách, přičemž omezení samosprávné působnosti fakulty v důsledku závažného porušení zákonných povinností fakulty navíc vyžaduje rozhodnutí ministerstva). Mechanismus přezkoumávání některých úkonů orgánů veřejné vysoké školy akademickým senátem veřejné vysoké školy na návrh rektora podle § 9 odst. 1 písm. j) zákona o vysokých školách v praxi aplikován není, přičemž lze mít značné pochybnosti o jeho funkčnosti v dané konstrukci.

3. Některá klíčová ustanovení resp. instituty zákona o vysokých školách představují relikty dřívějších právních úprav datujících se až k dobám rakousko-uherské monarchie. Institut práv fakult (§ 24 zákona o vysokých školách) - tj. vymezení části působnosti veřejné vysoké školy, kterou vykonává fakulta svými orgány s vyloučením ingerence orgánů veřejné vysoké školy - zřetelně má svůj koncepční původ v dělbě funkční příslušnosti profesorských sborů jako orgánů státní vyučovací správy podle někdejších rakouských předlitavských zákonů o organizaci úřadů akademických z let 1849 a 1873. Stejně tak úprava habilitačních řízení a řízení ke jmenování profesorem (§§ 71 až 75 zákona o vysokých školách) koncepčně vychází z úpravy zákona č. 79/1919 Sb. z. a n., o služebním poměru učitelů vysokoškolských, kdy vysokoškolští profesori a docenti (vyjma neplacených soukromých docentů) byli státními zaměstnanci ve služebním poměru k republice (nikoli k vysoké škole), avšak jako projev decentralizace státní správy bylo připuštěno profesorskému sboru předkládat návrh na jmenování nových profesorů.

4. Řada ustanovení zákona o vysokých školách vyvolává složité interpretační problémy především ve světle pozdějších právních úprav jiných oborů práva. Například: jak rozumět autonomii fakult v pracovněprávních vztazích, když veřejná vysoká škola jako jediný subjekt podléhá povinnosti zaměstnavatele zaručit rovné zacházení se všemi svými zaměstnanci podle zákoníku práce; jak

¹ Farrington D., Palfreyman D. The Law of Higher Education. Oxford: Oxford University Press, 2006, s. 571-572.

interpretovat rozsah úkolů jednotlivých úrovní veřejné vysoké školy při aplikaci předpisů o bezpečnosti práce nebo zvláštních předpisů ohledně některých regulovaných výzkumných činností; jak rozumět ustanovení § 10 odst. 1 věty druhé zákona o vysokých školách, že rektor vykonává působnost statutárního orgánu podle zvláštních předpisů, jestliže současně platí jiná kompetenční ustanovení téhož zákona (zejm. § 24). Takto formované právní prostředí je do značné míry nejisté a vytváří rizika vyplývající z nejednoznačnosti platného práva.

5. Právním vývojem, především judikaturou správních soudů, byla již překonána koncepce speciální výlučné úpravy řízení ve věcech uchazečů o studium na vysoké škole (§ 50 zákona o vysokých školách) a ve věcech práv a povinností studentů vysokých škol včetně disciplinárního řízení (§§ 68 a 69 zákona o vysokých školách). Vysoké školy jsou podle současného standardu správního práva, jak se vyvinul také pod vlivem interpretace Ústavy, Listiny základních práv a svobod a Evropské úmluvy o ochraně základních práv a svobod, povinny vyhovět při správních rozhodováních analogickým kritériím jako jiné správní orgány. Tento aspekt, vyplývající také ze základních zásad správního procesu podle správního řádu (dle § 177 odst. 1 správního řádu) stávající zákon o vysokých školách nereflektuje, stejně jako nevytváří – až na ojedinělé a dílčí ustanovení § 57 odst. 3 – podmínky pro elektronizaci správních procesů ve věcech studentů vysokých škol, jak by to odpovídalo soudobému významu informačních technologií a systémů v řízení vysokých škol.

6. Krajně problematická je z pohledu soudobého legislativního standardu legislativně-technická a formulační úroveň řady ustanovení zákona o vysokých školách. To platí zejména o těch ustanoveních, která byla předmětem četných novelizací, vycházejících zpravidla z poslanecké iniciativy. V tomto ohledu vyniká naprosto zásadní úprava financování veřejných vysokých škol ze státního rozpočtu (resp. nároku veřejné vysoké školy na státní příspěvek), kde ze změní odkazů a speciálních ustanovení nelze ani spolehlivě dovodit, v jakém rozsahu se na daný právní vztah použije zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla, ve znění pozdějších zákonů, nemluvě o tom, že některá hmotněprávní ustanovení § 18a zákona o vysokých školách je možno smysluplně interpretovat v podstatě jen se znalostí jejich geneze.

7. Rovněž úprava vlastního vztahu mezi státní správou a samosprávou odpovídá spíše době vzniku zákona než tomu, jak je poměr těchto dvou složek veřejné správy interpretován v současnosti. Problematickým případem zde vznikající nejasnosti je úprava stipendií, které vysoké školy přiznávají v samosprávné působnosti, ale příslušná právní pravidla (§ 91) jsou systematicky řazena v části deváté – Státní správa.

Souhrnně je možno konstatovat, že ačkoli byl stávající zákon o vysokých škol v době vydání relativně progresivní právní úpravou a vytvořil právní základ pro vývoj českého vysokého školství v uplynulých 10 letech, nepředstavuje již v současné době z řady hledisek adekvátní právní úpravu. Přitom je třeba zdůraznit, že se zde nejedná o uplatnění hledisek politických, vyplývajících z představy vlády o koncepci vysokého školství, ale o uplatnění hledisek legislativního standardu, jež mají na zřeteli systematickou, logiku, srozumitelnost a efektivitu právní úpravy, a soudobého vývoje legislativy v oblasti veřejného práva a jmenovitě vysokého školství v Evropě. Nynější zákon o vysokých školách zřetelně vychází z představy vždy kooperativních, v podstatě konsensuálních vztahů mezi jednotlivými úrovněmi vysokého školství, což má svůj předobraz v předchozím zákoně o vysokých školách (č. 172/1990 Sb.), který předpokládal aktivní podíl reprezentací vysokých škol na tvorbě státní politiky vysokého školství. V případě situací konfliktních, které lze za postupující diverzifikace tohoto vzdělávacího sektoru očekávat, by v této právní úpravě jen velmi obtížně byla hledána právní pravidla, jež by umožnila legální a spravedlivé řešení.

Věcný záměr zákona o vysokých školách je součástí procesu reformy vysokého školství, jež stojí na třech pilířích: diverzifikaci vysokých škol, zabezpečení kvality a efektivním využitím veřejných i

soukromých zdrojů ve financování vzdělávání.² Věcný záměr a budoucí zákon vytvoří pro dovršení reformy legislativní podmínky, jejichž uplatnění však bude nutno podpořit řadou dalších nástrojů, a to zejména systémem financování veřejných vysokých škol – který je na nastavení reformy adaptován již od roku 2011 – a novými standardy pro zajištění kvality ve vysokém školství.

Východiska věcného záměru:

- Dlouhodobě probíhající veřejná diskuse o stavu vysokého školství v České republice ukazuje na nutnost systémových změn, které by zabezpečily důvěru veřejnosti ve vysoké školství, jednotlivé vysoké školy a výsledky jejich činnosti a podpořily výkon vysokého školství odpovídající různým typům funkcí vysokých škol podle mezinárodních standardů. Toto hledisko je dnes v českém vysokém školství široce uznáváno a stojí na něm také poziční materiál České konference rektorů „Idea reformy terciárního vzdělávání“ z června 2010.
- Právní úprava vysokého školství by měla brát v úvahu vývoj, k němuž došlo po roce 1990. Zákony o vysokých školách z let 1990 a 1998 v podstatě převzaly základní rysy a instituty dřívější právní úpravy a byly orientovány na veřejné vysoké školství. Právní úprava pro působení soukromých vysokých škol, k jejichž rozvoji došlo na základě zákona z roku 1998 a které v současnosti představují většinu vysokoškolských institucí v České republice, je dnes již málo adekvátní.
- Těžištěm současné právní úpravy je v zásadě regulace vnitřních poměrů veřejných vysokých škol, která je zákonem provedena v míře, jež se vymyká soudobému evropskému standardu i legislativním doporučením Rady Evropy pro oblast vysokého školství. Zatímco takto koncipovaná úprava jde do značných podrobností, vztah mezi státem a vysokými školami je upraven velmi nedokonale a omezeně. Dále pak řada jevů, jež se dnes vyskytují ve vysokém školství masově (zejm. pobočky vysokých škol), není zákonem upravena vůbec. Úprava financování jako hlavního nástroje řízení veřejných vysokých škol státem je koncepčně závislá na režimu příspěvkové organizace, který se na veřejné vysoké školy nevztahuje od konce 90. let 20. století.
- Stávající právní úprava rovněž nevytváří dostatečnou podporu pro diverzifikaci vzdělávací činnosti ve smyslu struktury studijních programů (resp. typů vysokoškolských kvalifikací podle pojetí rozvíjené v Boloňském procesu), neboť je příliš poplatná dřívějšímu pojetí nestrukturovaných (dlouhých) magisterských programů a nevychází důsledně z chápání bakalářského studijního programu jako základního cyklu vysokoškolského vzdělávání, po jehož absolvování většina studentů vysokoškolský systém opouští.
- Rovněž legislativa týkající se akademických pracovníků je v zásadě odvozena od systému zavedeného (bázi starších, ovšem významně modifikovaných tradic) v roce 1956, který je v současné době evropsky ojedinělý (kromě Slovenska) a vytváří formální bariéry pro internacionalizaci složení akademického personálu vysokých škol. Kromě toho uplatňování stávajícího systému kvalifikací k výkonu povolání akademického pracovníka efektivně působí proti diverzifikaci vysokých škol tím, že ve spojení se standardy uplatňovanými při rozhodování o akreditacích studijních programů znesnadňuje rozvoj vysokého školství neuniverzitního typu, který je přitom pro dosažení diverzifikace nezbytný.
- Systém zajišťování kvality je jednostranně orientován na kontrolu vstupů a předpokladů k výkonu vysokoškolské vzdělávací činnosti, na nichž je založeno pojetí akreditací studijních programů. Toto pojetí odpovídalo potřebám v době přijetí stávajícího zákona (1998), kdy bylo nezbytné vnést řád do struktury vysokoškolského vzdělávání a regulovat vznik sektoru soukromých vysokých škol. V současné době, kdy síť vysokých škol je ustálena a lze očekávat, že v důsledku řady vlivů bude docházet spíše k jejímu zeštíhlování (primárně fúzí vysokých škol), je potřebný spíše důraz na prvky zajišťování kvality založené na hodnocení a především na zlepšování kvality. K tomu stávající zákon vytváří malý prostor a

² Ve shodě s programovým prohlášením vlády bude věcný záměr vytvářet řešení pro zavedení školného na veřejných vysokých školách ve vazbě na připravovaný zákon o finanční pomoci studentům.

např. vůbec nereguluje požadavky na vnitřní systémy a procesy zajišťování kvality na vysokých školách.

- Právní úprava vysokého školství vyžaduje celkovou legislativní modernizaci, kdy zejména je zapotřebí zákon o vysokých škol jako speciální předpis v oboru správního práva dát do souladu se správním řádem jako obecným kodexem v této oblasti a s celkovým vývojem právního řádu v České republice.

Zásadní změny v novém zákoně podle věcného záměru:

1) Diverzifikace vysokého školství a základy právního postavení vysokých škol

- Vymezení základních typů vysokých škol, které bude vázáno na zákonné požadavky na jejich činnost v oblasti vzdělávání i výzkumu a bude dále konkretizováno (společně pro všechny vysoké školy) v rámci systému zajišťování kvality diferencovanými standardy pro institucionální akreditaci a hodnocení a prostřednictvím systému financování (u veřejných vysokých škol) podle ukazatelů výkonu.
- Usnadnění organizačních změn vysokých škol (zejména fúzí) a postupu při zrušení veřejné vysoké školy v návaznosti na systém zajišťování kvality.
- Stanovení postupu pro změnu typu vysoké školy.
- Právní regulace poboček vysokých škol (uskutečňování vzdělávací činnosti mimo sídlo vysoké školy).

2) Vztah státu a vysokých škol, autonomie vysokých škol a jejich vnitřní záležitosti

- Komplexní úprava vztahu státu a vysokých škol: rozhraničení státní správy a samosprávy ve vysokém školství, rozlišení vnitřních a vnějších aspektů zajišťování kvality v Evropském prostoru vysokoškolského vzdělávání v souladu s Evropskými standardy a doporučeními pro zajišťování kvality ve vysokém školství přijatými ministerskou konferencí Boloňského procesu (2005), správní dozor, pro veřejné vysoké školy též rámcová dohoda o výkonu vysoké školy a financování veřejných vysokých škol.
- Důsledné uplatnění principu autonomie vysoké školy a její odpovědnosti za dosahované výsledky; odpovědnost vysoké školy bude uplatňována prostřednictvím mechanismů zajišťování kvality a u veřejných vysokých škol též prostřednictvím systému financování.
- Vyvážení působnosti hlavních orgánů veřejných vysokých škol: správní rady (orgán reprezentující veřejnost a podílející se na rozhodnutích zásadního významu, např. schválení statutu vysoké školy nebo její strategie, výběr rektora), akademického senátu (zastupitelský orgán akademické obce s posíleným důrazem kompetencí v oblasti akademických činností a vnitřního hodnocení kvality), na univerzitách též vědecké rady (odborný orgán) a rektora (řídící orgán vysoké školy s moderující funkcí ve vztazích akademického senátu a správní rady).
- Upuštění od detailní regulace vnitřních poměrů veřejných vysokých škol zákonem; posílení významu statutu vysoké školy jako základního vnitřního předpisu (schváleného akademickým senátem a správní radou na návrh rektora), který vymezí vnitřní strukturu a organizační vztahy uvnitř vysoké školy.
- Důsledné chápání pozic akademických pracovníků jako funkčních míst v rámci struktury vysoké školy (návrat k prvorepublikové tradici) se zákonem nastaveným standardem postupu při prvním ustanovení na místo plnoprávného vysokoškolského učitele (docenta); vyhrazení funkčních míst profesorů (jako osobností určujících vědecký profil oboru) jen pro univerzity.

3) Struktura vysokoškolského vzdělávání (studijních programů)

- Dokončení přechodu na soustavu vysokoškolských studijních programů a kvalifikací (titulů), jak se v Evropě ustálila v rámci Boloňského procesu. Důsledné pojetí bakalářského studijního programu jako prvního (základního) cyklu vysokoškolského vzdělávání.
- Zavedení studijních programů krátkého cyklu (diplomových studijních programů) v rozsahu 120 kreditů (2 let standardní doby studia) jako možnosti specializovaných profesně zaměřených studií s předpokladem odklonu části studujících v bakalářských studijních programech do této kratší formy vzdělávání.
- Podpora kvality kombinovaného a distančního studia jeho zákonným nastavením podle mezinárodních zvyklostí (odvození standardní doby studia od stanovené studijní zátěže na základě evropského kreditového systému).
- Podpora různorodosti studijních cest (úprava uznávání předchozího vzdělání, vztah ke kvalifikacím dalšího vzdělávání podle zákona o uznávání výsledků dalšího vzdělávání, řešení rigorózní zkoušky jako „profesního doktorátu“).

4) Zajišťování kvality

- Posílení prvků hodnocení činnosti vysokých škol (hodnocení procesů a výsledků) oproti převažující kontrole vstupních předpokladů (stávající pojetí akreditací); zavedení pojetí akreditace jako institucionální akreditace (ověření schopnosti a předpokladů vysoké školy zabezpečit svou vnitřní strukturou, zdroji a procesy státem definovanou kvalitu vysokoškolského vzdělávání v rámci poslání vysoké školy) doplněné o periodické hodnocení.
- Posílení odpovědnosti vysokých škol za zajišťování kvality; zavedení zákonných standardů a pravidel pro vnitřní zajišťování kvality v souladu s principy přijatými v Boloňském procesu. Dvouúrovňové hodnocení: hodnocení institucionální (fungování vnitřního systému zajištění kvality) a hodnocení oblastí vzdělávání (předpoklady, procesy a výstupy ve skupinách studijních programů se společným zaměřením).
- Zavedení profesionální organizace („Agentura pro kvalitu vysokého školství“) odpovědné za provádění vnějšího hodnocení vysokých škol a přípravu institucionální akreditace vysokých škol.

C. Návrh věcného řešení

Předpokládaná systematika zákona

Část první – Základní ustanovení

Předmět, účel a zásady úpravy

Vztah ke správnímu řádu

Část druhá – Vysoké školy

Hlava první – Obecná ustanovení

Vysoká škola (vymezení pojmu, principy postavení a organizace vysokých škol)

Zřízení a organizační změny vysokých škol

Změna typu vysoké školy

Sídlo a pobočky vysoké školy

Zvláštní ustanovení pro veřejné vysoké školy (vymezení samosprávné působnosti, majetek vysoké školy a její rozpočtová autonomie)

Zvláštní ustanovení pro státní vysoké školy

Hlava druhá – Organizace vysoké školy

Samospráva vysoké školy, statut vysoké školy

Orgány vysoké školy

Zvláštní ustanovení pro soukromé vysoké školy (vymezení akademické sféry působnosti na soukromé vysoké škole)

Vnitřní organizace (princip autonomie, výhradní právo univerzit zřizovat fakulty)

Vztah vysokých škol k zařízením pro výkon klinické nebo praktické výuky

Vztah vysokých škol ke spolupracujícím právníkům osobám

Hlava třetí – Akademická obec a personál vysoké školy

Složení akademické obce

Akademičtí pracovníci

Zaměstnanci vykonávající správu vysoké školy a jiné činnosti

Studenti

Disciplinární pravomoc vysoké školy

Disciplinární přestupek

Disciplinární komise a řízení o disciplinárním přestupku

Sankce za disciplinární přestupek a jejich výkon

Hlava čtvrtá – Vnitřní předpisy vysoké školy

Systém vnitřních předpisů

Registrace statutu vysoké školy ministerstvem

Oznamovací povinnost při vydání jiného vnitřního předpisu než statutu

Zveřejňování a evidence vnitřních předpisů vysokých škol

Hlava pátá – Vztah státu a vysoké školy

Díl 1

Obecné povinnosti vysoké školy

Státní dozor

Zvláštní ustanovení pro veřejné vysoké školy – rámcová dohoda a financování vysoké školy státem

Rámcová dohoda

Příspěvek na činnost veřejné vysoké školy

Vztah k rozpočtovým pravidlům

Vztah k institucionální podpoře výzkumu, vývoje a inovací podle zvláštního zákona

Díl 2 – Reprezentace vysokých škol

Část třetí – Vysokoškolské vzdělávání

Hlava první – Soustava vysokoškolského vzdělávání

Cykly vysokoškolského vzdělávání

Oblasti vzdělávání

Vysokoškolské kvalifikace

Diplomový studijní program

Bakalářský studijní program

Magisterský studijní program

Rigorózní zkouška

Doktorský studijní program

Programy dalšího vzdělávání

Kreditový systém

Hlava druhá – Vysokoškolské studium

Přijímání ke studiu

Uznávání předchozího zahraničního vysokoškolského vzdělání

Postavení studenta (vznik, přerušování, zánik; práva studenta)

Studenti se zvláštními vzdělávacími potřebami

Studijní povinnosti

Další práva a povinnosti spojené se studiem

Školné

Stipendia

Vztah k zákonu o finanční pomoci studentů

Ukončování studia, vysokoškolský diplom, dodatek k diplomu

Část čtvrtá – Zajišťování kvality vysokoškolského vzdělávání

Hlava první – Vnitřní systém zajišťování kvality vysoké školy a její akreditace

Vnitřní systém zajišťování kvality

Vnější hodnocení vnitřního systému zajišťování kvality a institucionální akreditace

Omezující opatření

Hlava druhá – Hodnocení oblastí vzdělávání

Povinnost vysoké školy provádět vnitřní hodnocení oblastí vzdělávání

Vnější hodnocení oblastí vzdělávání

Doporučení, nápravná a omezující opatření

Hlava třetí – Agentura pro kvalitu vysokého školství

Zřízení a působnost Agentury

Orgány Agentury

Předseda

Rada

Úřad Agentury

Vztah Agentury k ministerstvu

Hlava čtvrtá – Zajišťování kvality v Evropském prostoru vysokoškolského vzdělávání

Podmínky převzetí hodnocení vnitřního systému zajišťování kvality nebo hodnocení oblasti vzdělávání provedeného jinou agenturou v rámci registru EQAR

Část pátá – Státní správa

Působnost ministerstva

Veřejné registry ve vysokém školství

Matrika studentů

Registr akademických pracovníků

Registr vysokých škol

Část šestá – Zvláštní ustanovení pro vojenské a policejní vysoké školy

Odchytky od obecné úpravy zákona

Část sedmá – Změny a doplnění souvisejících zákonů

Část osmá – Společná, přechodná a závěrečná ustanovení

Předpokládaný obsah zákona

Část první – Základní ustanovení

1. Předmět, účel a zásady právní úpravy. Předmětem zákona bude vymezit institucionální a procesní pravidla a podmínky poskytování vysokoškolského vzdělávání v České republice s cílem zabezpečit jeho kvalitu, akademickou i společenskou relevanci a srovnatelnost s dobrou praxí ve vysokoškolském vzdělávání v Evropě a ve světě. Zákon bude založen na respektu k akademické svobodě jako definičnímu principu vysokého školství a od toho se odvíjejícímu principu institucionální autonomie vysokých škol při odpovědnosti vysokých škol za dosahované výsledky.

2. Vztah ke správnímu řádu. Zákon bude postaven na koncepci speciální právní úpravy v rámci správního práva, a tedy přijme zásadu, že postupy v rámci působnosti zákona se řídí správním řádem (zákon č. 500/2004 Sb.), pokud zákon neustanovuje sám výslovně jinak.

Část druhá – Vysoké školy

Hlava první – Obecná ustanovení

3. Vysoká škola (vymezení pojmu). Vysoké školy budou zákonem vymezeny jako právnické osoby, jež spočívají na akademické obci vytvářející podle typu vysoké školy prostředí pro vědecké bádání, výuku a učení se podle zásad akademické svobody, a které podle zákona mají výhradní právo na poskytování vysokoškolského vzdělávání.

4. Typy vysokých škol. Zákon rozliší dva typy vysokých škol z hlediska jejich poslání v oblasti vzdělávání a vědecké, výzkumné, vývojové, umělecké a další tvůrčí činnosti (dále jen „tvůrčí činnost“):

a) univerzity (vysoké školy univerzitního typu), které budou mít právo v rozsahu vyplývajícím z akreditace vysoké školy uskutečňovat vysokoškolské vzdělávání ve všech třech cyklech na základě vlastní tvůrčí činnosti. Zákon bude chránit označení „univerzita“ nebo ekvivalentní (např. „vysoké učení“) a vyhradí jej pro vysoké školy univerzitního typu; Zákon vymezí zvláštní pravidla týkající se struktury a působnosti orgánů, financování ze státního rozpočtu a akreditace vysokých škol univerzitního typu, které podle svého zvláštního poslání a předpokladů v souvislosti s výzkumem nebo uměním takovou úpravu budou vyžadovat k účinnému naplňování svého poslání.

b) odborné vysoké školy (vysoké školy odborného typu), které budou mít právo v rozsahu vyplývajícím z akreditace vysoké školy uskutečňovat vysokoškolské vzdělávání prvního a druhého cyklu na základě odpovídající tvůrčí činnosti včetně sledování soudobých výsledků výzkumu. Odborná vysoká škola bude uskutečňovat převážně vysokoškolské vzdělávání prvního cyklu; v rámci vysokoškolského vzdělávání druhého cyklu bude případně uskutečňovat profesně zaměřené magisterské studijní programy.

c) ~~Varianta: doplnit též kategorii –~~

~~specializované vysoké školy univerzitního typu, které mají právo uskutečňovat vysokoškolské vzdělávání druhého a třetího cyklu na základě vlastní tvůrčí činnosti. (V souvislosti s tím lze variantně takové řešení rozšířit též o úpravu mechanismu transformace veřejné výzkumné instituce na tento typ vysoké školy.)~~

Zákon bude chránit označení vysoká škola, případně označení odpovídající jednotlivým typům vysokých škol a jejich užívání pouze subjekty oprávněnými k tomu podle zákona.

5. Obecné poslání vysokých škol. Zákon vymezí jako součást poslání vysokých škol všech typů též službu společnosti včetně spolupráce s podniky a institucemi, ve kterých absolventi nacházejí své uplatnění, spolupráce s různými stupni státní správy a samosprávy a s kulturní sférou, jakož i rozvíjení mezinárodní spolupráce, podpora společných projektů s obdobnými zahraničními institucemi, vzájemné uznávání studia pro účely dalšího studia a podpora mobility akademických pracovníků a studentů.

6. Princip ochrany rovných příležitostí. Zákon bude vyžadovat, aby v činnosti vysokých škol bylo zaručeno rovnoprávné postavení žen a mužů, sociální rovnosti šancí a zvláštní zohlednění specifických vzdělávacích potřeb některých osob z důvodu jejich zdravotního nebo sociálního znevýhodnění. *Poznámka: Vypuštěno s ohledem na obecnou platnost zvláštních právních předpisů v této oblasti.*

7. Zřizování vysokých škol. Zákon rozliší z hlediska zřízení vysoké školy tři případy odpovídající právní formě vysoké školy:

- a) veřejná vysoká škola se bude zřizovat zákonem, který stanoví též její název a sídlo. Název veřejné vysoké školy musí být v souladu s jejím předpokládaným typem, který se určuje v rámci akreditace vysoké školy;
- b) státní vysoká škola se bude zřizovat zákonem jako organizační složka státu nebo jako součást organizační složky státu, i podle nové právní úpravy se bude jednat výlučně o vysoké školy vojenské a policejní;
- c) soukromá vysoká škola bude vymezena jako právnická osoba, která nabývá postavení vysoké školy na základě státního souhlasu uděleného Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „ministerstvo“). Státní souhlas bude zahrnovat udělení akreditace vysoké škole a ověření finančního, materiálního, informačního a personálního zabezpečení soukromé vysoké školy a její udržitelnosti podle vývoje vzdělávacího systému a trhu práce. Zákon upraví též odnětí státního souhlasu, nastanou-li okolnosti, které by odůvodňovaly zamítnutí žádosti o jeho udělení.

8. Organizační změny vysokých škol. Obecně bude zákon vycházet z toho, že organizační změny vysoké školy (rozdělení, sloučení, splynutí nebo zrušení) se provádí stejným typem právního aktu, který je vyžadován ke zřízení dané formy vysoké školy. Kromě toho zákon upraví sloučení vysokých škol (kromě státních vysokých škol) veřejnoprávní smlouvou; při sloučení veřejné a soukromé vysoké školy bude přípustný pouze vznik veřejné vysoké školy jako nástupnické právnické osoby. Při sloučení soukromých vysokých škol na základě veřejnoprávní smlouvy bude upraven též přechod státního souhlasu a akreditace sloučených vysokých škol na nástupnickou soukromou vysokou školu.

9. Změna typu vysoké školy. Určení typu vysoké školy bude spojeno s postupem akreditace vysoké školy v rámci úpravy zajišťování kvality. Zákon bude vyžadovat, aby název vysoké školy a její poslání podle statutu vysoké školy byly v souladu s typem vysoké školy; vysoká škola bude povinna zajistit, že uskutečňované činnosti budou odpovídat typu vysoké školy. Dojde-li na základě postupů při zajišťování kvality ke změně určení typu vysoké školy (viz část čtvrtá), stanoví ministerstvo vysoké škole přiměřenou lhůtu ke splnění uvedených povinností. V případě změny určení typu veřejné vysoké školy zmocní zákon vládu, aby nařízením provedla odpovídající úpravu názvu vysoké školy, který je jinak určen zákonem, přičemž ministerstvo zajistí, aby návrh příslušného nařízení vlády byl projednán s dotčenou vysokou školou a reprezentací vysokých škol.

10. Sídlo a pobočky vysoké školy. Zákon bude vyžadovat, aby každá vysoká škola měla určeno své sídlo (u veřejných a státních vysokých škol v souladu se zákonem), a zakotví zákonnou domněnku, že vysoká škola uskutečňuje svoji vzdělávací činnost ve svém sídle. Zákon bude vyžadovat, aby vysoká škola vymezi svým statutem místa mimo sídlo vysoké školy, pokud vysoká škola hodlá uskutečňovat

ucelenou vzdělávací činnost v rozsahu jednoho nebo více studijních programů mimo své sídlo (pobočky vysoké školy).

Zvláštní ustanovení pro veřejné vysoké školy

11. Vymezení samosprávné působnosti veřejné vysoké školy. Veřejná vysoká škola bude zákonem vymezena jako samosprávná právnická osoba veřejného práva s tím, že samosprávou veřejné vysoké školy se rozumí zákonné oprávnění této instituce rozhodovat svými orgány ve věcech náležejících do její působnosti, a to bez předchozího nebo dodatečného schválení státního orgánu. Rozsah samosprávné působnosti veřejné vysoké školy bude vyplývat z těch ustanovení zákona, která určitou působnost veřejné vysoké škole svěřují; nestanoví-li zákon výslovně, že veřejná vysoká škola v určité věci vykonává státní správu, platí, že vykonává svoji samosprávu.

12. Majetková a rozpočtová autonomie veřejné vysoké školy. Veřejná vysoká škola jako samostatná právnická osoba bude i nadále majetkově oddělena od státu, který nebude ručit za závazky veřejné vysoké školy. Veřejná vysoká škola přijme statutem pravidla pro hospodaření se svým majetkem. Na každý kalendářní rok bude veřejná vysoká škola povinna sestavit rozpočet, který nesmí být deficitní, a hospodařit podle něj, avšak vyjma nakládání s dotacemi a jinými účelově určenými prostředky bude právní úprava stát na principu vnitřní autonomie veřejné vysoké školy při nakládání s prostředky přidělenými ze státního rozpočtu prostřednictvím příspěvku na činnost vysoké školy.

Veřejná vysoká škola bude oprávněna být členem právnických osob nebo se na právnické osobě účastnit majetkově jako podílník. Ke vkladu majetku veřejné vysoké školy do jiné právnické osoby bude zpravidla zapotřebí souhlas správní rady veřejné vysoké školy. Zákon bude vyžadovat, aby statut vysoké školy vymezil, od jaké výše hodnoty majetku je k jeho nabytí nebo převodu veřejnou vysokou školou zapotřebí souhlasu správní rady veřejné vysoké školy.

Hlava druhá – Organizace vysoké školy

13. Princip autonomie vysoké školy, statut. Zákon zdůrazní princip autonomie vysoké školy ve věcech její vnitřní organizace. Tomu bude odpovídat zásadní význam statutu vysoké školy jako základního vnitřního předpisu vysoké školy. Zákon vymezí náležitosti, postup přijetí, změn nebo zrušení statutu a podmínky jeho platnosti, jakož i postavení statutu vysoké školy jako součásti vnitřního systému zajišťování kvality (viz část čtvrtá). Statut musí být v souladu s právními předpisy.

Statut vysoké školy obecně vymezí zejména:

- název a sídlo vysoké školy,
- vedlejší sídlo nebo vedlejší sídla vysoké školy, pokud jedna nebo více součástí vysoké školy je umístěna mimo (hlavní) sídlo vysoké školy; stanovení vedlejšího sídla vysoké školy bude přípustné pouze u vysokých škol, které se podle svého statutu člení na součásti,
- poslání vysoké školy odpovídající jejímu typu,
- vymezení oblastí vzdělávání, v nichž vysoká škola hodlá uskutečňovat vysokoškolské vzdělávání spolu se stanovením pravidel pro tvorbu studijních programů a programů dalšího vzdělávání,
- vnitřní organizační strukturu vysoké školy, rozsah působnosti svěřené součástí vysoké školy včetně stanovení orgánů součástí vysoké školy a jejich působnosti a pravomoci. Pouze univerzity budou oprávněny zřizovat součásti označené jako „fakulta“,
- vztah k registrované církvi nebo náboženské společnosti podle zvláštního zákona, pokud vysoká škola uskutečňuje vysokoškolské vzdělávání ve vazbě na činnost registrované církve nebo náboženské společnosti,
- pobočky vysoké školy, pokud se zřizují, a jejich věcné zaměření,
- podrobnosti týkající se orgánů vysoké školy (včetně orgánů, které vysoká škola zřídí nepovinně) a jejich složení, působnosti a vzájemných vztahů,

- pravidla pro plánování a řízení činnosti vysoké školy v souladu s jejím posláním na základě dlouhodobého záměru vysoké školy pro období zpravidla 5 let,
- pravidla pro vnitřní systém zajišťování kvality v souladu se zákonem,
- stanovení vnitřních předpisů přijímaných na základě statutu a předmětu jejich úpravy,
- pravidla pro hospodaření a nakládání s majetkem vysoké školy včetně podmínek nabytí nebo převodu majetku,
- vymezení okruhu právních úkonů vysoké školy, k nimž bude zapotřebí souhlas správní rady vysoké školy.

14. Zvláštnosti statutu soukromé vysoké školy. Statut soukromé vysoké školy dále vymeze vztah orgánů soukromé vysoké školy podle tohoto zákona k orgánům příslušné právnické osoby podle obecného práva (zejména statutárnímu orgánu právnické osoby) a jednoznačně rozliší působnost orgánů vysoké školy v akademických záležitostech od okruhu ostatních záležitostí, o nichž rozhodují orgány právnické osoby, která je nositelem státního souhlasu působit jako soukromá vysoká škola. Statut soukromé vysoké školy přitom určí odpovídající odchylky od struktury, způsobu ustavení a působnosti orgánů vysoké školy (body 15 až 18). Za akademické záležitosti se považují otázky zaměření a způsobu uskutečňování vysokoškolského vzdělávání a tvůrčích činností; variantně je ke zvážení, zda toto vymezení má být upraveno přímo v zákoně nebo přenecháno výkladu zákona podle hledisek vyplývajících z principů, na nichž bude zákon založen (zejména akademická svoboda). *Poznámka: Tento princip bude specifikován po projednání se zástupci soukromých vysokých škol v České konferenci rektorů.*

14A. Vnitřní členění univerzity. Při respektování principu autonomie vysoké školy v otázkách vnitřní organizace (bod 13) stanoví zákon základní principy týkající se vnitřního členění univerzity v tom směru, že pouze tyto vysoké školy jsou oprávněny zřizovat součásti označené jako „fakulta“. Toto označení bude zákonem chráněno a vyhrazeno toliko pro součásti univerzity splňují vymezené charakteristiky. Fakultou se bude rozumět součást univerzity, která

- uskutečňuje vzdělávací činnost v jedné nebo více oblastech vzdělávání a tvůrčí činnosti s tím spojené a odpovídající univerzity ve vztahu k příslušné oblasti vzdělávání,
- je organizována na principu samosprávy akademické obce na fakultě ve věcech, které statut výzkumné univerzity nebo univerzity fakultě svěří.

Na fakultě bude podle pravidel určených vnitřním předpisem univerzity zřízen zastupitelský orgán volený akademickou obcí na fakultě; vedoucí zaměstnanec fakulty (děkan) bude jmenován rektorem na návrh takového zastupitelského orgánu, pokud vnitřní předpis univerzity neurčí jiný postup.

15. Povinné orgány vysoké školy. Zákon stanoví orgány vysoké školy společně pro všechny formy a typy vysokých škol. Bude přitom vycházet důsledně z toho, že funkcí orgánu právnické osoby je vytvářet (nebo se podílet na vytváření) vůle právnické osoby, anebo vůli právnické osoby projevat právně relevantním způsobem navenek. Zákon proto upraví pouze povinné orgány vysoké školy příslušné k účasti na rozhodování relevantním v rozsahu úpravy zákona, jimiž tedy budou:

- rektor,
- akademický senát,
- správní rada.

Na vysokých školách univerzitního typu se bude jako povinný orgán zřizovat též vědecká rada (umělecká rada na vysokých školách univerzitního typu uměleckého zaměření).

Další orgány vysoké školy se budou zřizovat statutem vysoké školy, jimž bude v zákonem připuštěných případech možno delegovat rozhodovací oprávnění při zachování kontroly a konečné pravomoci orgánu příslušného ze zákona.

16. Rektor. V čele vysoké školy bude rektor, který na veřejné vysoké škole bude vykonávat působnost obdobnou působnosti statutárního orgánu (veřejná vysoká škola jako právnická osoba veřejného práva nemá statutární orgán).

V působnosti rektora bude rozhodovat a jednat ve všech věcech vysoké školy, pokud podle zákona nebo statutu vysoké školy není rozhodování svěřeno jinému orgánu vysoké školy. Rektorovi vysoké školy bude zákonem vyhrazeno:

- jmenovat a odvolávat prorektory jako zástupce pro jednotlivé úseky akademických činností na vysoké škole,
- ustanovovat (podle zákoníku práce) jiné vedoucí zaměstnance v přímé řídicí působnosti rektora ~~ustanovovat profesory postupem podle zákona a vnitřního předpisu,~~
- předkládat akademickému senátu a správní radě návrhy rozhodnutí,
- na univerzitě ustanovovat postupem podle vnitřního předpisu univerzity a se souhlasem vědecké rady univerzity profesory,
- svolávat dohodovací řízení správní rady a akademického senátu k odstranění rozporů při přijímání rozhodnutí,
- rozpouštět se souhlasem správní rady akademický senát, je-li nečinný při výkonu svěřené působnosti po dobu nejméně tří měsíců anebo v případě závažného porušení zákona nebo statutu vysoké školy usnesením nebo jiným postupem akademického senátu,
- předkládat ministerstvu návrhy a žádosti vysoké školy podle zákona,
- sjednávat s ministerstvem rámcovou dohodu.

Pro veřejné vysoké školy zákon upraví dva postupy výběru rektora, z nichž statut vysoké školy jeden určí:

A) Rektora vysoké školy jmenuje správní rada vysoké školy na návrh akademického senátu.

B) Rektora vysoké školy jmenuje správní rada vysoké školy na základě výběrového řízení a po vyjádření akademického senátu.

Neurčí-li statut vysoké školy jinak, bude se postupovat podle varianty A.

Zákon bude vyžadovat, aby statut vysoké školy vymezil předpoklady pro jmenování osoby do funkce rektora.

Funkční období rektora bude stanoveno statutem vysoké školy v rozpětí od čtyř do šesti let s tím, že táž osoba může být rektorem vysoké školy jmenována nejvýše dvakrát po sobě. Zákon stanoví, že před uplynutím funkčního období rektora veřejné vysoké školy odvolává správní rada, na základě návrhu akademického senátu, který

- a) uvádí důvody návrhu odvolání z funkce, a
- b) byl akademickým senátem přijat většinou nejméně dvou třetin hlasů všech členů. Jde-li o rektora vysoké školy jmenovaného na návrh akademického senátu (var. A), správní rada nebude povinna projednat návrh na odvolání rektora, dokud k němu nebyl připojen návrh na jmenování jeho nástupce.

Právní vztah mezi veřejnou vysokou školou a jejím rektorem týkající se výkonu funkce a odměňování za výkon funkce rektora se řídí smlouvou o výkonu funkce, byla-li sjednána. Při sjednání smlouvy o výkonu funkce jedná za veřejnou vysokou školu správní rada. Nebyla-li sjednána smlouva o výkonu funkce, stanoví odměnu rektora správní rada.

17. Akademický senát. Akademický senát bude zákonem upraven jako zastupitelský orgán, kterým se na rozhodování ve věcech vysoké školy podílí akademická obec. Působnost akademického senátu bude zákonem taxativně stanovena (viz níže) a zákon připustí přenesení vybrané části působnosti akademického senátu na jiné (nepovinně zřizované) orgány vysoké školy (nebo součástí vysoké školy), nikoli však na rektora nebo správní radu.

Zákon upraví pravidla pro složení akademického senátu, který bude mít podle statutu vysoké školy nejméně 15 a nejvýše 51 členů; počet členů akademického senátu musí být vždy dělitelný třemi. Dvě třetiny členů akademického senátu budou tvořit zástupci zaměstnanců, kteří jsou členy akademické obce, z toho většinu zaměstnaneckých členů akademického senátu budou muset tvořit docenti a profesori; třetinu členů akademického senátu budou tvořit zástupci studentů. Volební období akademického senátu bude činit nejméně dva a nejvýše čtyři roky. Vnitřní předpis vysoké školy upraví pravidla pro volbu členů akademického senátu, která musí být provedena přímým a tajným hlasováním.

Působnost akademického senátu se bude podle zákona vztahovat na tyto otázky:

- schvalování statutu vysoké školy na návrh rektora (společně se správní radou),
- schvalování dlouhodobého záměru vysoké školy na návrh rektora (společně se správní radou),
- schvalování ostatních vnitřních předpisů podle statutu vysoké školy (na návrh rektora),
- schvalování rozpočtu vysoké školy na kalendářní rok na návrh rektora a na základě pravidel stanovených správní radou,
- schvalování studijních programů, neurčuje-li k tomu vnitřní předpis v rámci vnitřního systému zajišťování kvality jiný orgán,
- projednávání hodnocení činnosti vysoké školy obecně a vnitřní hodnocení činnosti v jednotlivých oblastech vzdělávání a vnitřní standardy pro uskutečňování těchto hodnocení,
- schvalování výroční zprávy vysoké školy,
- vyjádření k záměru rektora jmenovat nebo odvolat prorektory nebo ustanovit jiné vedoucí zaměstnance vysoké školy v přímé řídicí působnosti rektora,
- v případě univerzity volit na návrh rektora členy vědecké rady,
- podle ustanovení statutu vysoké školy navrhování, volba nebo udělování souhlasu ke jmenování členů orgánů vysoké školy, které se zřizují pouze na základě statutu vysoké školy,
- projednávání zpráv rektora o věcech vysoké školy a doporučovat vhodná opatření.

17A. Vědecká rada. Vědecká rada bude zákonem vymezena jako odborný orgán univerzity, jehož prostřednictvím se v řízení univerzity uplatňuje odpovědnost za rozvoj tvůrčích činností a vysokoškolského vzdělávání na univerzitě. Vědecká rada bude mít nejméně 11 a nejvýše 21 členů, z nichž většina nebude zaměstnanci příslušné univerzity. Zákon upraví podmínky neslučitelnosti členství ve vědecké radě univerzity s jinými funkcemi a činnostmi, zejména s členstvím v akademickém senátu nebo správní radě a s funkcí rektora téže nebo jiné vysoké školy tak, aby byly zabezpečeny záruky nezávislého výkonu funkce člena vědecké rady zejména ve vztahu k zájmům, jež by mohly být ve střetu s veřejným zájmem na činnosti vysoké školy. Funkční období člena vědecké rady bude 6 let.

Vědecká rada bude projednávat záměry rektora předložit příslušným orgánům univerzity návrh dlouhodobého záměru. Vědecká rada bude dávat předchozí souhlas k rozhodnutí rektora o ustanovení profesora, přičemž podrobnosti postupu vymezí vnitřní předpis.

Stanoví-li tak statut univerzity, vědecká rada bude namísto správní rady vykonávat též následující působnost:

- schvalovat dlouhodobý záměr vysoké školy na základě jeho předchozího schválení akademickým senátem vysoké školy,
- schvalovat vnitřní hodnocení činnosti vysoké školy podle dlouhodobého záměru vysoké školy předložené rektorem po předchozím projednání v akademickém senátu vysoké školy,
- podílet se na ustavení rektora do funkce v souladu se zákonem a statutem vysoké školy.

18. Správní rada. Správní rada bude zákonem vymezena jako orgán vysoké školy, jehož prostřednictvím se na řízení vysoké školy v zásadních věcech vysoké školy podílí veřejnost. Správní

rada vysoké školy bude mít v případě univerzity 9 členů a v případě jiné vysoké školy 5 členů, kteří nemohou být zaměstnanci nebo studenty vysoké školy. Členy správní rady bude jmenovat ministr, přičemž nadpoloviční většina členů správní rady bude jmenována na návrh akademického senátu vysoké školy. Funkční období člena správní rady bude stanoveno na 5 let s jednou možností bezprostředně opětovného jmenování. Před uplynutím funkčního období může být člen správní rady odvolán z funkce jen pro neúčast na práci správní rady, závažné porušení právních nebo vnitřních předpisů vysoké školy v souvislosti se členstvím ve správní radě, nebo na vlastní žádost. Zákon upraví podmínky neslučitelnosti jiných funkcí nebo činností se členstvím ve správní radě tak, aby byly zabezpečeny záruky nezávislého výkonu funkce člena správní rady zejména ve vztahu k politickým, hospodářským nebo jiným zájmům, jež by mohly být ve střetu s veřejným zájmem na činnosti vysoké školy. Zákon vymezí další předpoklady a podmínky členství ve správní radě vysoké školy.

Správní radě bude zákonem svěřeno:

- schvalovat statut vysoké školy na základě jeho předchozího schválení akademickým senátem vysoké školy,
- schvalovat dlouhodobý záměr vysoké školy na základě jeho předchozího schválení akademickým senátem vysoké školy,
- schvalovat vnitřní hodnocení činnosti vysoké školy podle dlouhodobého záměru vysoké školy předložené rektorem po předchozím projednání v akademickém senátu vysoké školy,
- stanovit na návrh rektora pravidla pro sestavení rozpočtu vysoké školy s přihlédnutím k dlouhodobému záměru vysoké školy,
- podílet se na ustavení rektora do funkce v souladu se zákonem a statutem vysoké školy,
- sjednávat s rektorem smlouvu o výkonu funkce a rozhodovat o jeho odměňování,
- projednávat výroční zprávu vysoké školy,
- projednávat průběžné zprávy rektora o stavu vysoké školy a doporučovat vhodná opatření,
- dávat souhlas s uzavřením rámcové dohody vysoké školy s ministerstvem,
- dávat souhlas s právními úkony vysoké školy, o nichž tak stanoví statut vysoké školy,
- rozhodovat o zrušení jiného vnitřního předpisu než statutu pro rozpor se statutem vysoké školy.

19. Dohodovací řízení mezi správní radou a akademickým senátem; řešení nesouladu mezi akademickým senátem a vědeckou radou. Dojde-li v otázkách, kde zákon předpokládá schválení určitého rozhodnutí akademickým senátem a správní radou vysoké školy k nesouladu mezi oběma orgány, zakotví zákon povinnost rektora zprostředkovat dohodovací řízení komisí (společným výborem) složenou z členů obou orgánů zastoupených paritně. Návrh dohodovací komise, který byl přijat nejméně dvěma třetinami všech členů komise, bude rektorem sdělen správní radě a akademickému senátu a bude přijat, neodmítne-li jej některý z orgánů ve lhůtě jednoho měsíce většinou nejméně dvou třetin všech členů příslušného orgánu. Dohodovací řízení nebude přípustné použít v případě postupu při jmenování nebo odvolání rektora.

Dojde-li v otázkách, kde zákon připouští na základě statutu vysoké školy schválení určitého rozhodnutí akademickým senátem a vědeckou radou k nesouladu mezi oběma orgány, bude věc předložena správní radě, která rozhodne, zda je návrh přijat. Tento postup nebude možno použít v případě jmenování nebo odvolání rektora.

20. Odchylná úprava orgánů odborné vysoké školy Zákon připustí, aby statut odborné vysoké školy stanovil odchylnou úpravu orgánů takové vysoké školy. V takovém případě budou orgány příslušné vysoké školy

- rektor, který bude do funkce jmenován radou vysoké školy na základě výběrového řízení,
- rada vysoké školy, která bude vykonávat působnost odpovídající působnosti akademického senátu a správní rady (viz body 17 a 18). Složení rady vysoké školy bude upraveno tak, aby polovinu jejích členů jmenoval ministr z osob, jež nejsou zaměstnanci nebo studenty vysoké školy podle pravidel obdobných pravidlům pro jmenování členů správních rad vysokých škol, a polovina členů rady vysoké

školy aby byla volena ze zaměstnanců a studentů vysoké školy podle pravidel obdobných pravidlům pro ustavování akademických senátů vysokých škol.

21. Vztah vysokých škol k zařízením pro výkon klinické nebo praktické výuky. Zákon odkáže úpravu vztahu vysokých škol k zařízením pro výkon klinické nebo praktické výuky zvláštním právním předpisům (v současné době zejména vyhláška č. 394/1991 Sb.). Zákon dále v souvislosti se vztahem k takovým zařízením stanoví, že v souvislosti s uskutečňováním výuky v rámci vysokoškolského vzdělávání v takových zařízeních musí být respektovány principy, na nichž je vysokoškolské vzdělávání založeno a organizováno.

22. Vztah vysokých škol ke spolupracujícím právníkům osobám. Zákon upraví právo vysoké školy uskutečňovat vysokoškolské vzdělávání v rámci akreditace vysoké školy ve spolupráci s jinou právníkem osobou. Vztah mezi vysokou školou a spolupracující právníkem osobou bude upraven veřejnoprávní smlouvou, která vymezí rozsah vysokoškolské vzdělávací činnosti v rámci akreditace vysoké školy, na němž se podílí jiná právníkem osoba. Zákon stanoví, že před vydáním souhlasu k veřejnoprávní smlouvě se může vyjádřit Agentura pro kvalitu vysokého školství.

Hlava třetí – Akademická obec a personál vysoké školy

23. Akademická obec (pojem a složení). Zákon vymezí postavení akademické obce jako osobního základu vysoké školy a určí složení akademické obce. Akademickou obec vysoké školy budou tvořit akademičtí pracovníci vysoké školy, další zaměstnanci vysoké školy, o nichž tak stanoví statut vysoké školy, a studenti vysoké školy.

24. Akademičtí pracovníci.

Varianta 1:

Zákon upraví postavení akademických pracovníků, jež bude svázáno se zastáváním příslušného funkčního místa akademického pracovníka podle zákona a vnitřního předpisu vysoké školy. Zákon bude vyžadovat, aby na univerzitě vysokoškolské kvalifikace třetího cyklu dosáhla nejméně polovina všech akademických pracovníků.

Varianta 2:

Zákon stanoví, že na vysokých školách působí akademičtí pracovníci, pedagogičtí pracovníci, vědečtí pracovníci a ostatní pracovníci. O zařazení zaměstnanců do těchto kategorií se rozhoduje v rámci uzavírání pracovněprávního vztahu a rozhodujícím hlediskem je očekávaný rozsah činnosti v oblasti vzdělávací, příp. u ostatních pracovníků rozsah zajišťovaných služeb. Pracovník je pak hodnocen a odměňován v závislosti na rozsahu, náročnosti a kvalitě činností, které charakterizují jeho postavení.

Akademičtí pracovníci zajišťují jak činnost vzdělávací, tak činnosti tvůrčí. Akademičtí pracovníci mají postavení profesora, docenta nebo jsou zařazeni na jiných funkcích, které stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

Pedagogičtí pracovníci zajišťují zejména činnosti vzdělávací. Vědečtí pracovníci provádějí zejména výzkumné a vývojové činnosti. Pedagogičtí a vědečtí pracovníci jsou zařazeni na funkcích, které stanoví vnitřní předpis vysoké školy. Vědecký pracovník může být zařazen v postavení profesora nebo docenta.

Společně pro obě varianty:

Funkční místa akademických pracovníků (případně také pedagogických a vědeckých pracovníků) se budou obsazovat zásadně na základě výběrového řízení, jehož pravidla upraví vnitřní předpis vysoké

školy a jehož kvalita a účinnost bude jedním z kritérií hodnocení vnitřního systému zajišťování kvality vysoké školy.

25. Docenti, habilitace.

Varianta 1:

Zákon vymezí z hlediska rámcové charakteristiky pracovní funkce docenta jako akademického pracovníka, který v určité oblasti vzdělávání je oprávněn samostatně konat výuku v rámci vysokoškolského vzdělávání ve všech jeho cyklech v souvislosti s vlastní tvůrčí činností. Docentem bude moci být ustanoven pouze ten, kdo dosáhl vysokoškolské kvalifikace třetího cyklu, nebo kdo dosáhl vysokoškolské kvalifikace druhého cyklu a má odpovídající a prokazatelné výsledky z předchozího působení v příslušné odborné praxi vyznačující se odpovídající tvůrčí činností.

Bude stanovena zásada, že při prvním ustanovení osoby na místo docenta na vysoké škole bude provedena habilitace ve smyslu ověření dané osoby zabezpečovat samostatně výuku v dané oblasti vzdělávání. Habilitaci provede vysoká škola, která docenta ustavuje, podle svého vnitřního předpisu, který zabezpečí podmínky k ověření vysokoškolské pedagogické způsobilosti zejména také formou veřejné přednášky. O provedené habilitaci vydá vysoká škola dotčené osobě osvědčení, které bude veřejnou listinou a bude potvrzovat, že dotčená osoba je způsobilá vykonávat funkci docenta na vysokých školách v České republice (případně pouze na odborných vysokých školách, jde-li o habilitaci provedenou na odborné vysoké škole). ~~– jehož platnost zanikne, nebude-li jeho držitel zaměstnán jako akademický pracovník po dobu delší pěti let.~~

Varianta 2:

Zákon vymezí docenta jako akademického pracovníka, který v určité oblasti vzdělávání je oprávněn samostatně vést výuku v rámci vysokoškolského vzdělávání ve všech jeho cyklech v souvislosti s vlastní tvůrčí činností. Docentem bude moci být ustanoven pouze ten, kdo dosáhl vysokoškolské kvalifikace třetího cyklu, nebo kdo dosáhl vysokoškolské kvalifikace druhého cyklu a má odpovídající a prokazatelné výsledky z předchozího působení v příslušné odborné praxi vyznačující se odpovídající tvůrčí činností. Podmínky a postup ustanovení docentem vymezí vnitřní předpis vysoké školy,

26. Profesori. Zákon vymezí profesora jako akademického pracovníka, jehož úkolem je určovat vědecký nebo umělecký profil určitého oboru zejména tím, že v tomto oboru vede výzkum nebo jinou tvůrčí činnost odpovídající poslání univerzity. Profesor na základě své tvůrčí činnosti zabezpečuje (přímo koná a dále organizuje) výuku v rámci vysokoškolského vzdělávání ve všech jeho cyklech. Profesora bude možno ustanovit pouze na univerzitě, a to pouze osobu, která již na některé univerzitě působila po dobu nejméně tří let jako docent na vysoké škole v České republice anebo která působila po dobu nejméně tří let na vysoké škole nebo výzkumné instituci v České republice nebo v zahraničí s výkonem odpovídajícím požadavkům na funkci docenta.

27. Ostatní akademičtí pracovníci. Ostatní pracovní funkce akademických pracovníků stanoví vnitřní předpis vysoké školy. Akademickým pracovníkem na odborné vysoké škole může být pouze ten, kdo dosáhl vysokoškolské kvalifikace druhého cyklu.

28. Pracovněprávní vztahy akademických pracovníků. Pracovní funkce akademického pracovníka bude vždy vykonávána v pracovním poměru k dané vysoké škole. Pracovní poměr se bude zakládat podle obecné právní úpravy pracovní smlouvou na základě výběrového řízení. Vysoká škola stanoví svým vnitřním předpisem postup výběrového řízení a případné výjimky související s projektovým financováním vázaným na konkrétní osoby. Na základě vnitřního předpisu stanoví škola kritéria pro jednotlivé funkce akademických pracovníků, jakož i explicitní výkonové předpoklady, jejichž

nesplnění může být považováno za nesplnění stanovených předpokladů pro výkon práce vyplývající z dané pracovní funkce akademického pracovníka.³

Zákon upraví povinnost akademických pracovníků informovat vysokou školu, u níž jsou zaměstnáni, o činnostech, jejichž výkon může být ve střetu s oprávněnými zájmy vysoké školy. Variantně bude zvážena úprava podmiňující sjednání pracovněprávního vztahu akademického pracovníka (případně pouze docenta nebo profesora) k jinému zaměstnavateli předchozím souhlasem vysoké školy.

Úprava pracovního poměru akademických pracovníků bude stanovena v souvislosti s vývojem novelizace zákoníku práce.

Docenti a profesori budou mít při prvním opakovaném sjednávání pracovní smlouvy nárok na sjednání pracovní smlouvy na dobu určitou do dne vzniku nároku na starobní důchod.

Docenti a profesori budou mít ze zákona nárok na přiměřené tvůrčí volno s nárokem na mzdu. Jeho délku a pravidla pro poskytování stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

29. Ostatní zaměstnanci. Zákon bude i nadále připouštět, aby se na zabezpečování výuky podíleli také jiní zaměstnanci než akademičtí pracovníci, a to buď v pracovním poměru, nebo na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr. Zákon však stanoví minimální podíl výuky zabezpečované akademickými pracovníky, anebo požadavek, aby takový podíl vymezil vnitřní předpis vysoké školy. ~~bude vyžadovat, aby výuka v rozsahu nejméně tří čtvrtin stanovené studijní zátěže v jednotlivém studijním programu byla zajišťována akademickými pracovníky.~~

30. Zaměstnanci vykonávající správu vysoké školy. Zákon bude vyžadovat, aby též pracovní místa zaměstnanců vysoké školy podílejících se na výkonu její správy přípravou nebo prováděním rozhodování podle tohoto zákona byla obsazována na základě výběrového řízení, přičemž vnitřní předpis vysoké školy stanoví předpoklady a postup pro ustanovení na taková pracovní místa. V souvislosti s tím bude novelizován zákon o občanské službě státních zaměstnanců ve správních úřadech a zákon o úřednících územních samosprávních celků tak, aby praxe zaměstnanců vykonávajících správu vysoké školy byla započítávána pro kariérní postup v těchto kategoriích veřejné služby.

Pracovněprávní vztahy ostatních zaměstnanců se budou v plném rozsahu řídit obecnými předpisy. Odměňování všech kategorií zaměstnanců vysoké školy stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

31. Studenti. Zákon vymezení studenta vysoké školy jako osobu, která se vzdělává ve studijním programu, jehož absolvováním se nabývá vysokoškolská kvalifikace. Zákon zachová pravidlo, že studující v programech dalšího vzdělávání nejsou studenty v právním smyslu, tj. zejména nejsou členy akademické obce.

Zákon vymezení práva studenta, jimiž bude:

- studovat ve studijním programu,
- výběr studijních předmětů a vytvoření studijního plánu podle pravidel studijního programu,
- zvolit si tempo studia, pořadí získávaných kreditů při zachování stanovené návaznosti a zvolit si učitele pro předmět vyučovaný více učiteli při respektování časových a kapacitních omezení daných studijním programem,
- konat zkoušky za podmínek stanovených studijním programem nebo vnitřním předpisem,
- zapsat se do další části studijního programu, pokud splnil povinnosti stanovené studijním programem nebo studijním a zkušebním řádem,
- navrhovat téma své kvalifikační práce,
- podílet se na vědecké a výzkumné, vývojové a inovační, umělecké nebo další tvůrčí činnosti vzdělávací instituce, pokud ji vysoká škola uskutečňuje,
- používat zařízení a informační technologie potřebné pro studium ve studijním programu v

³ § 52 písm. f) zákoníku práce.

- souladu s pravidly určenými vysokou školou,
- podílet se na hodnocení vysoké školy, zejména se vyjadřovat ke kvalitě výuky,
 - využívat informační a poradenské služby související se studiem a s možností uplatnění absolventů studijních programů v praxi,
 - volit a být volen do akademického senátu,
 - získávat stipendium z prostředků vysoké školy, splní-li podmínky pro jeho přiznání.

Zákon vymezí též povinnosti studenta, jimiž bude:

- dodržovat v souvislosti se studiem právní předpisy a vnitřní předpisy vysoké školy,
- plnit studijní povinnosti vyplývající z vnitřních předpisů a ze studijního programu,
- hradit poplatky spojené se studiem,
- dostavit se na předvolání vysoké školy k projednání otázek souvisejících s právy a povinnostmi studenta.

32. Disciplinární pravomoc vysoké školy. Zákon upraví disciplinární pravomoc vysoké školy nad studenty. Disciplinární přestupek bude vymezen jako zaviněné porušení povinností vyplývajících z právního předpisu nebo vnitřního předpisu, které ohrožuje poslání vysoké školy, vnitřní pořádek na vysoké škole nebo důvěru veřejnosti ve vysokou školu a vysokoškolské vzdělávání.

Pravidla pro zahájení a vedení disciplinárního řízení stanoví vnitřní předpis vysoké školy, přičemž na řízení se bude vztahovat správní řád. Vysoká škola zřídí k vedení disciplinárního řízení jednu nebo více disciplinárních komisí a vymezí jejich věcnou nebo osobní příslušnost; polovinu členů disciplinární komise musí tvořit studenti. Členové disciplinární komise budou do funkce schvalováni akademickým senátem. Disciplinární komise vydá o disciplinárním přestupku rozhodnutí v prvním stupni; neurčí-li vnitřní předpis vysoké školy jinak, rozhodne ve druhém stupni o přezkoumání rozhodnutí rektor vysoké školy.

Vnitřní předpis stanoví sankce za spáchání disciplinárního přestupu, přičemž zákon bude připouštět tyto sankce:

- napomenutí,
- odnětí stipendia u studentů,
- vyloučení ze studia, případě se ztrátou způsobilosti být přijat do studijního programu na dané vysoké škole po dobu jednoho až tří let od právní moci rozhodnutí.

Sankce bude možno ukládat též podmíněně.

Hlava čtvrtá – Vnitřní předpisy vysoké školy

33. Systém vnitřních předpisů vysoké školy. Zákon upraví systém vnitřních předpisů na vysoké škole, který budou tvořit

- statut vysoké školy jako základní vnitřní předpis a
- ostatní vnitřní předpisy, jejichž vydání stanoví.

Zákon bude vyžadovat soulad statutu vysoké školy s právními předpisy a soulad ostatních vnitřních předpisů s právními předpisy a statutem vysoké školy.

Úprava vnitřních předpisů vysoké školy zákonem se nebude vztahovat na abstraktní interní akty řízení, jimiž se upravují pouze věci vnitřní správy a hospodaření vysoké školy v rozsahu řídicí působnosti rektora vysoké školy.

34. Registrace statutu vysoké školy. Statut vysoké školy bude podléhat registraci ministerstvem, která bude podmínkou jeho platnosti. Žádost o registraci statutu bude předkládat na základě přijetí

statutu akademickým senátem a správní radou rektor vysoké školy. Ministerstvo rozhodne o žádosti o registraci statutu vysoké školy do 90 dnů od jejího předložení.

Ministerstvo odmítne rozhodnutím registraci statutu vysoké školy (nebo jeho změny), jestliže statut odporuje zákonu nebo jinému právnímu předpisu, anebo veřejnému zájmu na poslání vysoké školy podle typu vysoké školy. V případě provedení registrace se rozhodnutí vydávat nebude a provedení registrace se pouze vyznačí na stejnopisu statutu vysoké školy.

35. Oznamovací povinnost u ostatních vnitřních předpisů. Vysoká škola bude povinna oznámit ministerstvu vydání každého jiného vnitřního předpisu než statutu vysoké školy, a to nejdéle do 30 dnů ode dne platnosti takového vnitřního předpisu (nebo jeho změny). Shledá-li ministerstvo, že vnitřní předpis odporuje zákonu nebo jinému vnitřnímu předpisu, vyzve vysokou školu ke zjednání nápravy a stanoví jí k tomu přiměřenou lhůtu. Nedojde-li ve stanovené době k nápravě, rozhodne ministerstvo ve správním řízení o zrušení takového vnitřního předpisu.

~~Shledá-li ministerstvo, že vnitřní předpis odporuje statutu vysoké školy, sdělí věc spolu se svým stanoviskem správní radě vysoké školy.~~

~~Vnitřní předpisy, které v delegované působnosti podle statutu vysoké školy vydají součásti vysoké školy, se oznamují akademickému senátu a správní radě vysoké školy.~~

36. Princip publicity vnitřních předpisů. Zákon stanoví povinnost vysoké školy zveřejňovat přehledným způsobem znění statutu a dalších vnitřních předpisů a všech jejich změn (v případě změn vnitřních předpisů vždy s odpovídajícím úplným zněním).

Hlava pátá – Vztah státu a vysoké školy

Díl 1

Společná ustanovení

37. Obecné povinnosti vysoké školy. Základní povinností vysoké školy bude dodržovat zákony a jiné právní předpisy a jednat způsobem, který odpovídá jejímu poslání podle statutu vysoké školy ve shodě s typem vysoké školy.

K tomu účelu a v zájmu zabezpečení veřejné informovanosti o činnosti vysokých škol budou zákonem upraveny informační povinnosti vysokých škol vůči ministerstvu a veřejnosti.

Zákon bude vyžadovat, aby vysoká škola zveřejnila

- záměr rozhodnout o přijetí nebo změně statutu vysoké školy, má-li takové rozhodnutí mít vliv na vymezení poslání vysoké školy,
- návrh dlouhodobého záměru vysoké školy nebo jeho změny (aktualizace).

Každá osoba bude mít právo ve lhůtě 30 dnů uplatnit k takovému návrhu připomínku, jež bude vysoká škola povinna vypořádat písemně (obecným sdělením na úřední desce) a podle možnosti též na veřejném slyšení, které může být spojeno s jednáním akademického senátu nebo správní rady vysoké školy.

Zákon bude dále vyžadovat, aby vysoká škola každoročně vypracovala, předložila ministerstvu a jako neperiodickou publikaci zveřejnila výroční zprávu vysoké školy. Výroční zpráva vysoké školy bude shrnovat výsledky činnosti vysoké školy podle jednotlivých ukazatelů výkonu; ministerstvo stanoví opatřením ve Věstníku ministerstva soustavu ukazatelů výkonu vysokých škol a osnovu výroční zprávy.

Informace požadované ministerstvem nebo Agenturou pro kvalitu vysokého školství v souvislosti s plněním jejich úkolů budou vysoké školy poskytovat bezplatně.

Vysoká škola bude povinna zabezpečit v dostatečném rozsahu poskytování informací uchazečům o studium, studentům, absolventům, zaměstnavatelům a dalším osobám o otázkách týkajících se vysokoškolského vzdělávání a jeho uplatnění.

Vysoká škola bude zejména zákonem zavázána zabezpečit dostatečný rozsah informací ve vztahu ke stanovenému školnému; bude též zavázána vyhlásit výši školného v dostatečném předstihu před termínem podávání žádostí o přijetí ke studiu a nezvyšovat školné ve vztahu k jednotlivým studentům po dobu jejich studia ve standardní době odpovídající příslušnému studijnímu programu.

38. Úřední deska. Vysoká škola bude povinna zřizovat úřední desku, a to též elektronicky. Rozsah účelu úřední desky bude v zásadě odpovídat stávající právní úpravě.

39. Státní dozor (obecný). Zákon upraví státní dozor nad vysokými školami jako institucemi, které vykonávají státem akreditovanou činnost při poskytování vysokoškolského vzdělávání a s tím spojenou tvůrčí činností. Touto úpravou nebudou dotčena jiná dozorová nebo kontrolní oprávnění podle zvláštních právních předpisů. Státní dozor v rámci zajišťování kvality bude z hlediska systematiky zákona upraven zvlášť (část čtvrtá).

Zákon v souvislosti s tím upraví podmínky státní ingerence do vysokých škol jako právně samostatných institucí. Pokud v činnosti vysoké školy nastanou závažné nedostatky ohrožující plnění jejího poslání, zejména když vysoká škola nemá ustaveny orgány, které podle zákona musí mít, nebo jestliže jsou závažné nedostatky v hospodaření vysoké školy anebo vysoká škola vykonává činnosti související s vysokoškolským vzděláváním ve značném rozsahu v rozporu se zákonem anebo je nevykonává vůbec, ministerstvo bude oprávněno:

- u veřejné vysoké školy pozastavit výkon samosprávy vysoké školy a přenést je na jinou veřejnou vysokou školu nebo na ministerstvo; v takovém případě ministerstvo zpravidla též zabezpečí přípravu zrušení takové vysoké školy nebo sloučení vysoké školy s jinou veřejnou vysokou školou,
- u soukromé vysoké školy rozhodnout o odnětí státního souhlasu.

40. Institucionální financování, rámcová dohoda. Zákon stanoví, že veřejná vysoká škola má nárok na institucionální financování ze státního rozpočtu prostřednictvím příspěvku na činnost veřejné vysoké školy, pokud veřejná vysoká škola plní své povinnosti vyplývající ze zákona a uzavře s ministerstvem rámcovou dohodu o veřejné službě anebo probíhá-li v této věci smířčí řízení. Ministerstvo bude povinno zveřejnit návrhy rámcových dohod a zásadní stanoviska týkající se jejich sjednávání.

Rámcová dohoda se bude sjednávat na období zpravidla tří až pěti let a bude obsahovat zejména:

- hlavní cíle činnosti veřejné vysoké školy vyplývající z projednání dlouhodobého záměru veřejné vysoké školy s ministerstvem z hlediska jeho souladu s dlouhodobým záměrem ministerstva,
- směry vzdělávací činnosti veřejné vysoké školy ve studijních programech a v programech dalšího vzdělávání včetně předpokládaného počtu studentů a absolventů v jednotlivých typech studijních programů,
- směry tvůrčí činnosti veřejné vysoké školy,
- směry působení veřejné vysoké školy v hospodářských, sociálních, kulturních a regionálních vztazích,
- směry působení veřejné vysoké školy v evropské a mezinárodní spolupráci ve vysokoškolském vzdělávání a tvůrčí činnosti,
- opatření předpokládané státem v jeho působnosti na podporu plnění úkolů veřejné vysoké školy podle rámcové dohody,
- předpokládanou výši příspěvku na činnost veřejné vysoké školy v příslušném období a ukazatele výkonu veřejné vysoké školy a jejich hodnoty rozhodné pro jeho stanovení,
- investiční záměry vysoké školy nezbytné pro dosahování hlavních cílů činnosti veřejné

vysoké školy,

- pravidla postupu v případě porušení závazků vyplývajících z rámcové dohody.

Pro vyřešení sporů z rámcové dohody nebo při jejím sjednávání budou smluvní strany povinny před tím, než zahájí soudní řízení, využít smířčího řízení před smířčí komisí, která se skládá ze zástupců veřejné vysoké školy jmenovaných rektorem a ministerstva jmenovaných ministrem. Podrobnosti o smířčím řízení stanoví opatření ministerstva zveřejněné ve Věstníku ministerstva po projednání s reprezentací vysokých škol.

Za stejných pravidel bude zákonem dovoleno financovat ze státního rozpočtu soukromé vysoké školy, pokud to bude ve veřejném zájmu potřebné k zajištění vysokoškolského vzdělávání v oblastech vzdělávání nebo studijních programech, které veřejné vysoké školy nezajišťují nebo jen v omezeném rozsahu. V takovém případě rámcová dohoda bude obsahovat též ujednání o nejvyšší přípustné výši poplatků spojených se studiem (školného) stanoveného takovou soukromou vysokou školou studentům.

Poznámka: Úprava rámcové dohody bude rozpracována na základě režimu veřejnoprávní smlouvy.

41. Příspěvek na činnost vysoké školy. Příspěvek na činnost veřejné vysoké školy (dále jen „příspěvek“) bude veřejné vysoké škole přiznávat ministerstvo rozhodnutím na kalendářní rok. Pro přiznání příspěvku a stanovení jeho výše bude rozhodná rámcová dohoda, zejména sjednané ukazatele výkonu a jejich dosažená hodnota v předcházejícím kalendářním roce. Pro posuzování skutečností rozhodných pro přiznání příspěvku a stanovení jeho výše bude ministerstvo vyhlašovat, případně každoročně aktualizovat, obecné zásady, a to po projednání s reprezentací vysokých škol. Při stanovení těchto zásad bude ministerstvo brát v úvahu jednotlivé typy vysokých škol a jejich poslání.

Zákon stanoví, že veřejné vysoké škole, pokud je výzkumnou organizací pro účely zákona č. 130/2002 Sb., může být podle rozhodnutí ministerstva poskytována též institucionální podpora výzkumu, experimentálního vývoje a inovací na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace podle zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací, jako součást příspěvku, je-li to ujednáno v rámcové dohodě.

Právní vztahy vzniklé v souvislosti s poskytováním příspěvku se budou řídit obecným právním předpisem (zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů, budou však stanoveny odchylky vyplývající z účelu a právní povahy příspěvku. Veřejná vysoká škola bude oprávněna vnitřním předpisem vytvořit fondy a převést do nich zůstatek příspěvku po zdanění z předcházejícího roku. Ministerstvo stanoví rozhodnutím o poskytnutí příspěvku, do jaké výše bude veřejná vysoká škola oprávněna převést bez zdanění do fondu zůstatek příspěvku z předcházejícího roku v souvislosti s přípravou finančního krytí investičního záměru uvedeného v rámcové dohodě. Zákon stanoví nejvyšší přípustný zůstatek příspěvku k převedení do fondů. Prostředky takto převedené do fondů se stanou vlastními prostředky veřejné vysoké školy.

42. Dotace. Zákon stanoví, že za podmínek obecně upravených zákonem č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, může být veřejné vysoké škole poskytnuta též dotace. V souvislosti s tím zákon stanoví, že pokud ministerstvo bude uplatňovat obecný dotační program pro vysoké školy, vyhlásí pro něj po projednání s reprezentací vysokých škol zásady.

Dotace na stipendia a na zabezpečení služeb sociální povahy pro studenty může být poskytnuta též soukromé vysoké škole, s níž ministerstvo sjednalo rámcovou dohodu přinejmenším v rozsahu činností rozhodných pro tato stipendia nebo služby.

43. Reprezentace vysokých škol. Zákon potvrdí tradici kolektivního zastupování vysokých škol vůči státu prostřednictvím reprezentace vysokých škol. Vzhledem k principu autonomie vysokých škol i obecné svobodě sdružování nebude zákon upravovat vnitřní poměry reprezentace vysokých škol, stanoví však, že vysoké školy si vytvářejí dohodou podle obecných předpisů svoji reprezentaci; upraví též povinnost vysokých škol obstarat přitom v rámci reprezentace vysokých škol také zastoupení studentů.

Podrobnější postup vytvoření orgánů reprezentace a pravidla jejich jednání stanoví jejich statuty, které se sjednávají dohodou vysokých škol; takovou dohodou lze též podle obecných právních předpisů sjednat, že orgán reprezentace vysokých škol se zřizuje jako právnická osoba.

Zákon stanoví, že ministr projednává s reprezentací vysokých škol, která zastupuje nejméně polovinu veřejných vysokých škol, návrhy právních předpisů a jiných zásadních opatření týkajících se vysokých škol, zejména zásad pro financování vysokých škol ze státního rozpočtu a zásad pro dotační programy.

Část třetí – Vysokoškolské vzdělávání

Hlava první – Soustava vysokoškolského vzdělávání

Cykly vysokoškolského vzdělávání

44. Struktura vysokoškolského vzdělávání, vysokoškolské kvalifikace. Vysokoškolské vzdělávání se podle zákona bude uskutečňovat ve třech cyklech, které se navzájem odlišují povahou a rozsahem znalostí, dovedností a způsobilostí, jež je charakterizují. Prokázáním stanovených znalostí, dovedností a způsobilostí ve studijním programu nebo rigorózní zkouškou uskutečňovanou vysokou školou v určité oblasti vzdělávání se nabývá vysokoškolská kvalifikace, která se osvědčuje vysokoškolským diplomem a dodatkem k diplomu, a jejímž vnějším vyjádřením je zpravidla akademický titul. Vysokoškolská kvalifikace může být zaměřena na přípravu pro další vzdělávání nebo výzkumnou práci (akademická kvalifikace) nebo na přípravu k výkonu zaměstnání v jiných oblastech společenského života než je vysoké školství a výzkum anebo k podnikání (profesní kvalifikace), nebo může oba cíle sledovat vyváženě.

Vysokoškolská kvalifikace se bude nabývat:

- Varianta 1: v prvním cyklu na úrovni ucelené části vysokoškolského vzdělávání absolvováním diplomového studijního programu a jako ucelená vysokoškolská kvalifikace prvního cyklu absolvováním bakalářského studijního programu; Varianta 2: v prvním cyklu absolvováním bakalářského studijního programu
- ve druhém cyklu vysokoškolského vzdělávání absolvováním magisterského studijního programu případně rigorózní zkoušky,
- ve třetím cyklu vysokoškolského vzdělávání absolvováním doktorského studijního programu.

Zákon přijme princip uznání výsledků neformálního učení ve vztahu k nabývání vysokoškolských kvalifikací ve studijních programech jednotlivých cyklů.

V jednotlivých cyklech vysokoškolského vzdělávání bude možno nabývat studiem v programech dalšího vzdělávání též kvalifikace dalšího vzdělávání, na něž se vztahuje zákon č. 179/2006 Sb., o

ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů (zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání), ve znění pozdějších předpisů.

V případě varianty 2: Ve vztahu mezi bakalářským studijním programem a vzdělávacím programem vyššího odborného vzdělávání bude zabezpečena plná prostupnost pro absolventy vzdělávacího programu vyššího odborného vzdělávání podle zvláštního zákona na základě uplatnění kreditového systému a principu plného uznání kreditů za podmínky obsahové souvislosti dotčených vzdělávacích a studijních programů.

45. Oblasti vzdělávání. Vysokoškolské vzdělávání bude z obsahového hlediska rozčleněno do soustavy oblastí vzdělávání, jež budou vymezeny jako ucelené a vzájemně související úseky vysokoškolského vzdělávání, v jejichž rámci budou vytvářeny, uskutečňovány a hodnoceny studijní programy. Oblasti vzdělávání budou charakterizovány rámcovým profilem vymezeným odbornými znalostmi a dovednostmi, které jsou pro absolventy vysokoškolského vzdělávání v dané oblasti typické.

46. Vysokoškolské kvalifikace, studijní programy, rigorózní zkouška. Vysokoškolská kvalifikace odpovídající danému cyklu vysokoškolského vzdělávání se bude nabývat splněním podmínek vyplývajících z vnitřního předpisu vysoké školy a ze studijního programu (nebo rigorózní zkoušky) schváleného a uskutečňovaného vysokou školou v rámci oblasti vzdělávání; zákon stanoví povinnost vysoké školy oznamovat schválené studijní programy a jejich změny ministerstvu, které je eviduje v registru vysokých škol (bod 72). Podmínkou nabytí vysokoškolské kvalifikace bude vždy předložení kvalifikační práce, jejíž rozsah a náležitosti stanoví vnitřní předpis vysoké školy a kritéria pro hodnocení obsahu stanoví studijní program. (Výjimkou mohou být magisterské studijní programy uskutečňované v dlouhém cyklu zahrnujícím první a druhý cyklus.) Vysoká škola bude povinna nevydělečně zveřejňovat způsobem zajišťujícím dálkový přístup všechny kvalifikační práce, na jejichž základě byla nabyta vysokoškolská kvalifikace.

Vysokoškolská kvalifikace odpovídající prvnímu cyklu se bude nabývat:

- ~~— absolvováním diplomového studijního programu. Diplomový studijní program bude zaměřen na získání znalostí, dovedností a způsobilostí potřebných k bezprostřednímu a samostatnému výkonu odborných činností ve specializovaném okruhu povolání. Diplomový studijní program bude moci být uskutečňován samostatně nebo jako ucelená část bakalářského studijního programu.~~
- absolvováním bakalářského studijního programu. Bakalářský studijní program bude zaměřen na získání znalostí, dovedností a způsobilostí opírajících se o soudobý stav poznání, které jsou potřebné pro samostatný výkon náročných odborných činností v široce vymezeném okruhu povolání nebo pro vysokoškolské vzdělávání druhého cyklu.

V rámci prvního cyklu budou uskutečňovány diplomové studijní programy. Diplomový studijní program bude moci být uskutečňován samostatně nebo jako ucelená část bakalářského studijního programu. Diplomový studijní program bude zaměřen na získání znalostí, dovedností a způsobilostí potřebných k bezprostřednímu a samostatnému výkonu odborných činností ve specializovaném okruhu povolání.

Vysokoškolská kvalifikace odpovídající druhému cyklu se bude nabývat:

- absolvováním magisterského studijního programu. Magisterský studijní program bude zaměřen na získání znalostí, dovedností a způsobilostí, které jsou potřebné pro výkon tvůrčí činnosti nebo vysoce náročných povolání.
- vykonáním rigorózní zkoušky. Rigorózní zkouška bude zaměřena na prokázání pokročilých znalostí a dovedností jejich aplikace při řešení vysoce náročných problémů v praxi.

Varianta 1:

Rigorózní zkoušku může vykonat absolvent magisterského studijního programu po uplynutí alespoň jednoho roku od absolvování ~~nebo absolvent bakalářského studijního programu po uplynutí alespoň pěti let od absolvování.~~

Varianta 2:

Vypustit rigorózní zkoušku a v souvislosti s tím sjednotit princip úpravy akademických titulů ve vztahu ke studijním programům poskytujícím přípravu k výkonu regulovaných povolání.

Vysokoškolská kvalifikace odpovídající třetímu cyklu se bude nabývat:

- absolvováním doktorského studijního programu. Doktorský studijní program bude zaměřen na získání nejpokročilejších teoretických znalostí odpovídajících soudobému stavu poznání a dovednosti rozšiřování teoretického poznání vlastní tvůrčí činností.

47. Programy dalšího vzdělávání. Programy dalšího vzdělávání na vysokých školách budou vymezeny jako součást vysokoškolského vzdělávání, která navazuje na jednotlivé studijní programy tím, že prohlubuje znalosti a dovednosti v nich získávané, nebo s nimi obsahově souvisí tak, že v programu dalšího vzdělávání se uskutečňuje obsahově vymezená část studijního programu, anebo poskytují přípravu k vykonání rigorózní zkoušky. Program dalšího vzdělávání může směřovat k přípravě na zkoušku k nabytí kvalifikace dalšího vzdělávání podle zákona o uznávání výsledků dalšího vzdělávání, a to bez ohledu na to, zda daná vysoká škola bude autorizovanou osobou podle uvedeného zákona.

48. Kreditový systém. Zákon upraví vazbu kreditového systému na stanovení standardní doby studia jako doby, za kterou „statisticky průměrný“ student zvládne studijní zátěž potřebnou ke splnění studijních povinností předepsaných k nabytí příslušné vysokoškolské kvalifikace nebo k ukončení programu dalšího vzdělávání. Kreditový systém bude zaveden jednotně podle standardů Evropského systému akumulace a převodu kreditů (ECTS) a zákon vymezí kredit jako jednotku studijní zátěže potřebnou k nabytí stanovených znalostí a dovedností, přičemž zakotví domněnku, že 1 kredit vyjadřuje 30 hodin studijní zátěže a 60 kreditů vyjadřuje studijní zátěž průměrného studenta v akademickém roce (dvou semestrech) při prezenční formě studia, přičemž nejnižší přípustná studijní zátěž studenta v akademickém roce v jiné než prezenční formě studia (tzn. kombinované nebo distanční) bude 30 kreditů.

Zákon stanoví studijní zátěž předepsanou pro nabytí jednotlivých typů vysokoškolských kvalifikací:

- v diplomovém studijním programu 120 kreditů,
- v bakalářském studijním programu 180 kreditů; půjde-li o bakalářský studijní program poskytující způsobilost k výkonu regulovaného povolání 240 kreditů,
- v magisterském studijním programu 60 až 120 kreditů, u magisterských studijních programů poskytujících přípravu k výkonu regulovaného povolání 180 kreditů. Magisterské studijní programy připravující k výkonu regulovaného povolání mohou být též uskutečňovány v dlouhém cyklu zahrnujícím první a druhý cyklus se studijní zátěží 240 až 360 kreditů,
- v doktorském studijním programu 180 až 240 kreditů.

49. Kvalifikační rámec. Zákon stanoví znění akademických titulů odpovídající jednotlivým vysokoškolským kvalifikacím a zmocní vládu, aby stanovila nařízením:

- podrobnější charakteristiku znalostí, dovedností a způsobilostí odpovídajících jednotlivým cyklům vysokoškolského vzdělávání a v nich nabývaným kvalifikacím,
- soustavu oblastí vzdělávání.

50. Společné studijní programy se zahraniční vysokoškolskou institucí. Zákon stanoví, že vysoká škola je oprávněna uskutečňovat studijní program nebo program dalšího vzdělávání společně se zahraniční vysokoškolskou institucí. Při uskutečňování takového studijního programu musí být

dodržena charakteristika cyklu vysokoškolského vzdělávání podle českého práva, na jehož úrovni bude studijní program nebo program dalšího vzdělávání uskutečňován. Vysoká škola bude rovněž povinna zabezpečit obsahovou souvislost s přihlednutím k vymezení oblastí vzdělávání.

Podmínky uskutečňování takových studijních programů nebo programů dalšího vzdělávání budou podrobněji vymezeny ve vnitřním předpisu vysoké školy a ve vztahu k jednotlivým studijním programům nebo programům dalšího vzdělávání též v dohodě mezi vysokou školou a zahraniční vysokoškolskou institucí.

Absolventům studijního programu uskutečňovaného společně se zahraniční vysokoškolskou institucí bude ve vysokoškolském diplomu a dodatku k diplomu možno osvědčit též nabytí zahraničního akademického titulu, pokud absolvent současně splnil podmínky pro jeho nabytí podle právního řádu státu, v němž je zahraniční vysokoškolská instituce zřízena nebo uznána.

Absolventům programu dalšího vzdělávání uskutečňovaného společně se zahraniční vysokoškolskou institucí bude v osvědčení o absolvování možno též osvědčit zahraniční nebo mezinárodně obvyklý titul, pokud absolvent současně splnil podmínky pro jeho nabytí podle právního řádu státu, v němž je zahraniční vysokoškolská instituce zřízena nebo uznána.

Hlava druhá – Vysokoškolské studium

Přijímání ke studiu

51. Obecné zásady přijímání ke studiu. Zákon stanoví, že uchazeč má právo studovat ve zvoleném studijním programu, pokud splní podmínky pro přijetí do studia. Práva stanovená tímto zákonem budou zaručena všem uchazečům o studium a studentům v souladu se zásadou rovného zacházení. V souladu se zásadou rovného zacházení bude zakázána diskriminace z důvodů věku, pohlaví, sexuální orientace, manželského a rodinného stavu, rasy, barvy pleti, zdravotního stavu, jazyka, politického přesvědčení nebo jiného vyznání, příslušnosti k národnostní menšině, náboženského vyznání nebo víry, odborové činnosti, národního nebo sociálního původu, majetku, rodu nebo jiného postavení.

Výkon práv a povinností, které vyplývají z tohoto zákona, musí být v souladu s dobrými mravy. Nikdo nesmí tato práva zneužívat na úkor druhého uchazeče nebo studenta. Uchazeč nebo student nesmí být v souvislosti s výkonem svých práv pronásledovaný ani jinak postihovaný za to, že podá na jiného uchazeče, studenta, akademického pracovníka, nebo jiného zaměstnance vysoké školy stížnost, žalobu nebo návrh na zahájení trestního stíhání.

Zákon bude respektovat, že uchazeč nebo student, který se domnívá, že jeho práva nebo právem chráněné zájmy byly dotčeny v důsledku nedodržení zásady stejného zacházení, se může domáhat podle zvláštního právního předpisu právní ochrany u soudu. Vysoká škola nesmí uchazeče nebo studenta postihovat nebo znevýhodňovat proto, že uchazeč nebo student uplatňuje svoje práva podle tohoto zákona.

Vysoká škola bude oprávněna přijímat uchazeče pouze do studia ve studijních programech uskutečňovaných v oblasti vzdělávání, které uskutečňuje podle svého statutu v souladu s akreditací vysoké školy. (Obdobně to bude platit pro konání rigorózních zkoušek).

Vysoká škola bude v samosprávné působnosti určovat počet přijímaných studentů do studia daného studijního programu. Zákon též svěří do samosprávné působnosti vysoké školy přijmout dočasně mimo řízení o přijetí ke studiu do studijního programu studenta jiné vysoké školy v rámci výměnných programů (mobilit) na základě dohody s takovou vysokou školou podle podmínek a postupem stanoveným vnitřním předpisem vysoké školy a přiznat takové osobě postavení studenta podle zákona v rozsahu nezbytném pro dosažení účelu dohody s jinou vysokou školou.

Vysoká škola bude povinna poskytnout uchazeči informace o tom, zda studium, o které se uchází, odpovídá požadavkům na koordinaci vzdělávání pro potřeby vzájemného uznávání odborných kvalifikací podle zvláštních právních předpisů.

52. Obecné podmínky přijetí ke studiu. Zákon vymezí obecné podmínky přijetí ke studiu v rámci vysokoškolského vzdělávání, případně přístupu k rigorózní zkoušce, přičemž v působnosti vysoké školy bude stanovit další podmínky přijetí týkající se zejména určitých znalostí, dovedností nebo nadání prokazovaných zpravidla přijímací zkouškou, případně další podmínky týkající se zaměření předchozího vzdělávání a výsledku při něm dosažených.

Obecnou podmínkou přijetí ke studiu ve studijním programu prvního cyklu vysokoškolského vzdělávání bude dosažení stupně středního vzdělání s maturitní zkouškou podle zvláštního zákona. Vysoká škola bude oprávněna vnitřním předpisem vymezit zvláštní podmínky pro postup přijímání absolventů diplomového studijního programu (případně vzdělávacího programu vyššího odborného vzdělávání) do bakalářského studijního programu.

V rámci druhého cyklu vysokoškolského vzdělávání:

- obecnou podmínkou přijetí ke studiu v magisterském studijním programu bude
- absolvování bakalářského studijního programu (nejde-li o magisterský studijní program, který nenavazuje na bakalářský studijní program).
- ke konání rigorózní zkoušky bude moci být připuštěn absolvent magisterského studijního programu po uplynutí alespoň jednoho roku od absolvování ~~nebo absolvent bakalářského studijního programu po uplynutí alespoň pěti let od absolvování.~~

Obecnou podmínkou přijetí ke studiu v doktorském studijním programu bude nabytí vysokoškolské kvalifikace druhého cyklu.

Formální podmínkou přijetí ke studiu bude podání žádosti o přijetí (příhlášky) postupem, který stanoví vnitřní předpis vysoké školy, přičemž vysoká škola bude oprávněna stanovit poplatek za podání přihlášky ke studiu splatný ke dni podání přihlášky. Výše takového poplatku bude stanovena vnitřním předpisem vysoké školy.

53. Uznávání zahraniční vysokoškolské kvalifikace pro účely přijímání ke studiu. Zákon upraví postup při akademickém uznávání zahraničních vysokoškolských kvalifikací, tedy jejich uznávání pro účely přijetí ke studiu. Tato úprava bude koncipována jako integrální součást řízení o přijetí ke studiu tak, že vysoká škola posoudí rovnocennost zahraniční vysokoškolské kvalifikace s vysokoškolskou kvalifikací vyžadovanou v rámci obecných podmínek přijetí ke studiu jako předběžnou otázku v rámci řízení o přijetí tak, že si o ní sama učiní úsudek.

Při posuzování zahraničního vzdělávání odpovídajícího střednímu stupni vzdělání bude vysoká škola vázána rozhodnutím příslušného orgánu podle zvláštního právního předpisu.

54. Postavení studenta (vznik, přerušení a zánik). Uchazeč o studium se stane studentem, pokud se na základě rozhodnutí o přijetí zapíše do studia ve studijním programu. Zákon bude chránit právo přijatého uchazeče zapsat se do studia ve lhůtě vymezené vnitřním předpisem vysoké školy.

Zákon svěří úpravu podmínek přerušení studia vnitřnímu předpisu vysoké školy.

Zákon upraví též zánik postavení studenta, k němuž bude docházet

- řádným ukončením studia (absolvováním) podle podmínek stanovených vnitřním předpisem a studijním programem,
- zanecháním studia,
- nesplní-li student požadavky vyplývající ze studijního programu podle tohoto zákona a vnitřního předpisu,
- zákazem uskutečňovat studijní program v rámci omezujících opatření ve vztahu k akreditaci vysoké školy nebo na základě hodnocení oblasti vzdělávání,

- zánikem akreditace vysoké školy,
- vyloučením z akademické obce v disciplinárním řízení.

55. Postavení studentů se zvláštními vzdělávacími potřebami. Zákon nově vymezí postavení studentů se zvláštními vzdělávacími potřebami vyplývajícími ze zdravotního postižení (tělesného, zrakového nebo sluchového, anebo jejich souběhu). Zákon vymezí obecné nároky na vysoké školy ve vztahu k přístupnosti vysokoškolského vzdělávání pro studenty se zvláštními vzdělávacími potřebami a stanoví povinnost vysokých škol přijmout a vnitřním předpisem vymezit opatření a postupy ke splnění těchto nároků.

56. Studijní povinnosti. Zákon vymezí studijní povinnosti studenta jako povinnosti vyplývající ze studijního programu a povinnosti stanovené vnitřním předpisem vysoké školy v souvislosti s plněním povinností v rámci studijního programu. Zákon podle principu ochrany akademické svobody jednoznačně oddělí studijní povinnosti od ostatních povinností studenta podle právních a vnitřních předpisů tím, že ustanoví, že hodnocení splnění studijních povinností (akademické hodnocení, zejména stanovení výsledku zkoušky) není správním rozhodnutím.

57. Další povinnosti studentů. Práva a povinnosti studentů budou systematicky vymezeny v rámci úpravy postavení studentů jako členů akademické obce v části druhé. Zákon dále v návaznosti na náležitosti průběhu studia zvláště upraví některé další povinnosti studentů týkající se spoluúčasti na financování jejich vysokoškolského vzdělávání.

V souvislosti s tím zejména zákon upraví školné.

Student zapsaný ve studijním programu prvního nebo druhého cyklu vysokoškolského vzdělávání (nebo přihlášený k rigorózní zkoušce) bude povinen hradit vysoké škole školné (pokud se týče rigorózní zkoušky, poplatek za její konání) ve výši stanovené vysokou školou podle jejího vnitřního předpisu, přičemž výše školného nepřevyší výši sjednanou v rámcové dohodě ve vazbě na výši příspěvku na činnost vysoké školy, pokud je vysoké škole poskytován, podle zásad stanovených opatřeními ministerstva zveřejněném ve Věstníku ministerstva.

Poplatky a úhrady spojené se studiem na soukromé vysoké škole stanoví její vnitřní předpis.

Zákon o finanční pomoci studentům upraví podmínky poskytování finanční pomoci studentům prvního a druhého cyklu vysokoškolského vzdělávání při hrazení školného a při krytí životních nákladů při studiu mimo systémy stipendií poskytovaných vysokými školami v jejich samosprávné působnosti.

58. Rozhodování o právech a povinnostech studentů a uchazečů o studium. Zákon bude vycházet z toho, že na postupy vysoké školy

- při vydávání rozhodnutí o přijetí do studia,
- ve věcech týkajících se práv a povinností studentů, a to
 - povolení opakovat část studia, pokud takovou možnost připouští studijní a zkušební řád,
 - povolení přerušit studium,
 - přiznání stipendia,
 - vyměření poplatku spojeného se studiem,
 - nesplnění požadavků stanovených studijním programem,
 - disciplinárního přestupku,
 - vyloučení ze studia studenta, který byl do studia přijat v důsledku svého podvodného jednání,
- vydávání osvědčení včetně vysokoškolských diplomů, dodatků k diplomům a dalších dokladů o absolvování programu dalšího vzdělávání anebo potvrzení o studiu, jakož i na postup v případě, že podmínky pro vydání diplomu nebo jiného osvědčení byly splněny jen zdánlivě nebo v rozporu s požadavky vyplývajícími ze zákona nebo vnitřních předpisů vysoké školy anebo ze studijního programu,
- na vyřizování stížností týkajících se výkonu působnosti ve věcech týkajících se přijetí ke

studiu a práv a povinností studentů,

se vztahuje správní řád (zákon č. 500/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů), pokud tento zákon nestanoví jinak. Pokud se použije postup podle hlavy IX a části čtvrté správního řádu při zrušení vysokoškolského diplomu, dodatku k diplomu nebo jiného osvědčení vydaného vysokou školou, stanoví zákon zvláštní lhůtu pro uplatnění takového postupu, a to 5 let od rozhodné skutečnosti.

Zákon dále stanoví, že

- řízení v prvním stupni je příslušný provádět orgán vysoké školy stanovený vnitřním předpisem; úkoly nadřízeného orgánu plní rektor, který je orgánem se všeobecnou působností.
- podkladem pro rozhodnutí nebo provedení jiného úkonu jsou zejména skutečnosti evidované v matrice studentů nebo další skutečnosti evidované ve studijní evidenci vedené vysokou školou. Pokud jsou tyto evidence vedeny elektronicky a student má právo mít k těmto údajům přístup a průběžně namítat jejich nesprávnost, není zapotřebí, aby v jednotlivých řízeních mu byla zvlášť dána možnost se k těmto skutečnostem vyjádřit.
- řízení se přeruší vždy, dojde-li k přerušení studia osoby, v jejíž věci se řízení vede.
- písemné vyhotovení rozhodnutí lze studentovi doručit prostřednictvím elektronického informačního systému, pokud jej vysoká škola provozuje a student do něj má nepřetržitý bezprostřední přístup.
- písemné vyhotovení rozhodnutí nemusí obsahovat odůvodnění, jestliže je jím zcela vyhověno žádosti studenta nebo uchazeče o studium.
- zakládá-li se výrok rozhodnutí výlučně na skutečnostech evidovaných úředně vysokou školou v matrice studentů nebo ve studijní evidenci, pro jejich vyhodnocení nepovoluje zákon uvážení správního orgánu, postačí v odůvodnění odkaz na tyto skutečnosti a příslušnou databázi s uvedením zákonných ustanovení, podle nichž bylo rozhodnuto.
- uchazeč nebo student může požádat o přezkoumání vydaného rozhodnutí. Postup přezkoumání se řídí obdobně ustanoveními správního řádu o odvolání. Lhůta pro podání žádosti o přezkoumání rozhodnutí činí 7 dnů ode dne doručení rozhodnutí.
- hlava IX správního řádu se nepoužije, pokud tento zákon neurčí jinak.
- školné (poplatek spojený se studiem) lze vyměřit opatřením obecné povahy vydaným podle části šesté správního řádu s tím, že projednání návrhu opatření obecné povahy podle § 172 správního řádu lze nahradit projednáním v akademickém senátu vysoké školy.

Část čtvrtá – Zajišťování kvality vysokoškolského vzdělávání

Hlava první – Vnitřní systém zajišťování kvality vysoké školy a její akreditace

Vnitřní systém zajišťování kvality

59. Základní zásady zajišťování kvality vysokoškolského vzdělávání. Zákon upraví zásady a mechanismy zajišťování kvality založené na vyváženém uplatnění principů institucionální autonomie vysokých škol, akademické svobody, společenské odpovědnosti a účelnosti i efektivity zvolených postupů tak, že vymezí rozsah odpovědnosti vysoké školy za vnitřní systém zajišťování kvality a podmínky a postupy vnějšího hodnocení vnitřního systému zajišťování kvality a vysokoškolského vzdělávání uskutečňovaného vysokou školou v jednotlivých oblastech vzdělávání.

Systém zajišťování kvality ve vysokém školství bude založen na:

- **principu institucionální akreditace** založené na ověření vnitřního systému zajišťování kvality a na komplexní odpovědnosti vysoké školy za zabezpečení kvality uskutečňování vysokoškolského vzdělávání a jeho institucionálních a procesních podmínek, jakož i lidských a materiálních zdrojů,
- **dvou úrovních hodnocení kvality státem** (ve vztahu k vnitřnímu systému zajišťování kvality vysoké školy a k oblastem vzdělávání uskutečňovaným na vysoké škole),
- **systemizaci požadavků na vnitřní systémy zajišťování kvality vysokých škol** vzhledem k principu subsidiarity těchto vnitřních systémů zajišťování kvality a principu proporcionality zásahů státu do tvorby a uskutečňování studijních programů vysokoškolského vzdělávání,
- **organizačním a funkčním oddělení funkcí hodnocení kvality od rozhodování o akreditacích** zavedením funkčně nezávislé a organizačně vyčleněné veřejnoprávní agentury pro hodnocení kvality v souladu s doporučeními Evropských standardů a směrnic pro zajišťování kvality,
- **uznání evropského rozměru v hodnocení kvality** na úrovni oblastí vzdělávání připuštěním provádění hodnocení jinými agenturami v rámci Evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání.

60. Vnitřní systém zajišťování kvality vysoké školy. Vysoká škola bude povinna zavést a udržovat vnitřní systém zabezpečení kvality a v pravidelných intervalech hodnotit jeho používání. Vnitřní systém zabezpečení kvality vysoké školy bude vymezen jako ucelený a vzájemně provázaný soubor pravidel a postupů stanovených statutem vysoké školy, jejími dalšími vnitřními předpisy, a dále konkretizovaný ve vnitřních standardech a praxi v zajišťování kvality na vysoké škole.

Vnitřní systém zajišťování kvality vysoké školy zejména

- a) stanoví transparentním způsobem a zveřejňuje ukazatele výkonu v hlavních oblastech své činnosti ve vazbě na svůj dlouhodobý záměr – a v případě veřejné vysoké školy též ve vazbě na rámcovou smlouvu s ministerstvem - a hodnotí jejich dosahování,
- b) stanoví postup tvorby, uskutečňování a hodnocení studijních programů a programů dalšího vzdělávání v oblastech vzdělávání v rozsahu poslání vysoké školy tak, aby byly ověřitelným způsobem stanoveny očekávané výsledky vzdělávání (znalosti, dovednosti a způsobilosti prokazované studenty),
- c) stanoví postup ověřování personálního, materiálního, přístrojového, technického a informačního zabezpečení studijních programů a programů dalšího vzdělávání uskutečňovaných v oblastech vzdělávání vysoké školy,
- d) stanoví pravidla hodnocení studentů při plnění studijních povinností ve studijních programech a při jejich ukončení a analogicky též v případě účastníků programů dalšího vzdělávání, které zabezpečí transparentnost, srovnatelnost a ověřitelnost dosahovaných výsledků vzdělávání,
- e) stanoví vnitřním předpisem kariérní řád pro akademické pracovníky včetně pravidel hodnocení jejich činnosti,
- f) veřejně poskytuje věrohodné informace o výsledcích vzdělávání ve studijních programech, zaměstnatelnosti absolventů a postojích studentů k úrovni poskytovaného vzdělávání a souvisejících služeb na vzdělávací instituci.

Zákon zmocní ministerstvo, aby vyhláškou stanovilo podrobnější nároky na vnitřní systém zajišťování kvality vysoké školy s přihlédnutím k jednotlivým typům vysokých škol.

61. Akreditace vysoké školy. Oprávnění vysoké školy uskutečňovat vysokoškolské vzdělávání v rámci oblastí vzdělávání a cyklů vysokoškolského vzdělávání uvedených ve statutu vysoké školy ve shodě s jejím typem bude podléhat akreditaci, kterou bude na základě vnitřního systému zajišťování kvality (nebo jeho návrhu u právnické osoby, která podala žádost o státní souhlas působit jako soukromá vysoká škola) udělovat ministerstvo na základě jeho hodnocení provedeného Agenturou pro kvalitu vysokého školství.

Vysoká škola bude oprávněna zmocnit veřejnoprávní smlouvou jinou právnickou osobu, aby se ve sjednaném rozsahu a za sjednaných podmínek podílela na vysokoškolském vzdělávání v určité oblasti vzdělávání v rámci akreditace vysoké školy. Vztahy podle takové veřejnoprávní smlouvy se budou hodnotit jako součást vnitřního systému zajišťování kvality dotčené vysoké školy.

Při rozhodování o akreditaci bude vnitřní systém zajišťování kvality vysoké školy hodnocen podle právních předpisů a na základě standardů pro hodnocení uplatňovaných Agenturou pro zajišťování kvality vysokého školství s ohledem na skutečný stav a výsledky uplatňování vnitřního systému zajišťování kvality a předpoklady pro dosahování těchto výsledků.

Platnost akreditace vysoké školy bude stanovena na 10 let od jejího udělení nebo obnovení. Obnovení platnosti akreditace vysoké školy se bude provádět na základě komplexního hodnocení vnitřního systému zajišťování kvality s přihlédnutím k výsledkům vnitřního hodnocení a s přihlédnutím k výsledkům vnějšího hodnocení oblastí vzdělávání. Součástí závěrů komplexního hodnocení budou doporučení pro další uplatňování a rozvoj vnitřního systému zajišťování kvality.

62. Omezující opatření v rámci akreditace vysoké školy. Pokud vysoká škola (její vnitřní systém zajišťování kvality nebo jeho uplatňování) nebudou poskytovat záruku řádného zajištění vysokoškolského vzdělávání na vysoké škole, rozhodne ministerstvo podle povahy věci o omezujících opatřeních, která mohou spočívat v:

- zákazu přijímat uchazeče ke studiu vůbec nebo ve vymezeném rozsahu ve vztahu k určitým oblastem vzdělávání nebo cyklům vysokoškolského vzdělávání anebo jejich kombinaci;
- zákazu osvědčovat vysokoškolské kvalifikace, případně vysokoškolské kvalifikace určitého cyklu; v takovém případě ministerstvo určí věcně příslušnou jinou vysokou školu k provádění úkonů souvisejícím s ověřením podmínek k nabytí vysokoškolské kvalifikace a s jejím osvědčením;
- ve výjimečném případě, není-li ve skutečnosti na vysoké škole vnitřní systém zajišťování kvality, až omezení samosprávné působnosti vysoké školy převedením působnosti orgánů vysoké školy na správce vysoké školy jmenovaného ministerstvem na návrh Agentury pro kvalitu vysokého školství.

Omezující opatření bude možno stanovit na dobu nejdéle tří let, po jejímž uplynutí bude provedeno nové hodnocení vnitřního systému zajišťování kvality. Nepovedou-li podle zjištění z nového hodnocení stanovená omezující opatření k nápravě, zahájí ministerstvo správní řízení o odnětí akreditace.

63. Odnětí akreditace vysoké školy. Zákon stanoví, že pokud vysoká škola nemá nebo neuplatňuje vnitřní systém zabezpečení kvality odpovídající právním předpisům, anebo pokud jej uplatňuje způsobem, který neposkytuje záruku řádného zajištění vysokoškolského vzdělávání a stanovená omezující opatření nevedla k nápravě, ministerstvo na základě hodnocení provedeného Agenturou pro kvalitu vysokého školství rozhodne o odnětí akreditace vysoké školy.

V případě odnětí akreditace veřejné vysoké školy zanikne dnem právní moci rozhodnutí o odnětí akreditace samosprávná působnost veřejné vysoké školy a působnost a pravomoc jejích orgánů; tyto kompetence přejdou na ministerstvo, které učiní opatření směřující ke zrušení veřejné vysoké školy nebo jejímu sloučení s jinou vysokou školou.

V případě soukromé vysoké školy bude mít odnětí akreditace za následek bez dalšího též zánik státního souhlasu působit jako soukromá vysoká škola.

64. Určení a změna typu vysoké školy, rozšíření akreditace. Určení typu vysoké školy je součástí akreditace a změna typu vysoké školy může být provedena jen novou akreditací, vyjma případů kdy dojde ke změně určení typu vysoké školy z univerzity na odbornou vysokou školu v důsledku uplatnění omezujících opatření v rámci akreditace.

Zákon stanoví podmínky rozšíření akreditace vysoké školy o oprávnění uskutečňovat novou oblast vzdělávání. Po registraci změny statutu vysoké školy, již dojde k zařazení nové oblasti vzdělávání do poslání vysoké školy, bude Agenturou pro kvalitu vysokého školství provedeno hodnocení pro účely rozšíření akreditace; na základě výsledků hodnocení rozhodne ministerstvo o rozšíření akreditace nebo jeho zamítnutí.

Vysoká škola, jejíž typ byl změněn nebo jejíž akreditace byla rozšířena, bude povinna podrobit se do 3 let od změny typu nebo rozšíření akreditace opětovnému hodnocení vnitřního systému zajišťování kvality; při rozšíření akreditace se tak stane ve spojení s hodnocením nové oblasti vzdělávání.

64A. Akreditační komise. Bude zřízena Akreditační komise jako odborný poradní orgán ministerstva ve věcech akreditace vysokých škol. Stanovisko Akreditační komise k žádosti vysoké školy o akreditaci a k hodnocení vnitřního systému zajišťování kvality provedenému Agenturou pro kvalitu vysokého školství bude v řízení o akreditaci (případně o rozšíření nebo odnětí akreditace, anebo o omezujících opatřeních v rámci akreditace) bude pro ministerstvo závazným stanoviskem ve smyslu správního řádu.

Akreditační komise bude tvořena 15 členy, které bude jmenovat vláda na návrh ministra; členství v Akreditační komisi bude neslučitelné s členstvím nebo zaměstnaneckým poměrem k Agentuře pro kvalitu vysokého školství nebo jejím orgánům anebo k ministerstvu.

Procesní postavení Akreditační komise bude upraveno obdobně rozkladové komisi podle správního řádu.

Hlava druhá – Hodnocení oblastí vzdělávání

65. Zásady hodnocení oblastí vzdělávání. Vysoké školy budou mít zákonem stanovenou povinnost provádět hodnocení oblastí vzdělávání a v nich uskutečňovaných studijních programů v rámci vnitřního systému zajišťování kvality. Zákon dále stanoví povinnost vysoké školy požádat v přiměřených intervalech o vnější hodnocení oblastí vzdělávání Agenturou pro kvalitu vysokého školství, přičemž přiměřenou četnost hodnocení stanoví Agentura pro kvalitu vysokého školství ve standardech pro hodnocení oblastí vzdělávání, která též vymezení kritéria pro posuzování hodnocených činností.

Podkladem pro hodnocení oblastí vzdělávání Agenturou pro kvalitu vysokého školství budou zejména výsledky vnitřního hodnocení oblastí vzdělávání, výsledky hodnocení jednotlivých studijních programů a programů dalšího vzdělávání v rámci vnitřního systému zajišťování kvality, další údaje o činnosti vysoké školy dostupné v rámci vnitřního systému zajišťování kvality a odborná zjištění Agentury pro kvalitu vysokého školství.

Účelem hodnocení oblastí vzdělávání Agenturou pro kvalitu vysokého školství bude ověřit plnění funkcí vnitřního systému zajišťování kvality a poskytnout údaje ke srovnávání úrovně vysokoškolského vzdělávání v rámci vymezených oblastí vzdělávání na jednotlivých vysokých školách. Výsledkem hodnocení oblastí vzdělávání bude závěrečná zpráva a doporučení; vysoká škola bude povinna informovat ve stanovené lhůtě Agenturu pro kvalitu vysokého školství o opatřeních přijímaných na základě doporučení.

66. Omezující opatření ve vztahu k oblastem vzdělávání. Zákon stanoví, že pokud vysoká škola nepřijme ve stanovené lhůtě potřebná opatření k nápravě v rámci oblasti vzdělávání na základě doporučení z hodnocení oblasti vzdělávání Agenturou pro kvalitu vysokého školství, nebo je-li to podle zjištění z hodnocení oblasti vzdělávání naléhavě nutné ve veřejném zájmu k ochraně veřejné

důvěry ve vysoké školství, může ministerstvo na návrh Agentury pro kvalitu vysokého školství ve správním řízení rozhodnout o omezujících opatřeních ve vztahu k oblasti vzdělávání spočívajícím v:

- zákazu přijímat uchazeče do oblasti vzdělávání nebo určitého studijního programu v oblasti vzdělávání;
- zákazu osvědčovat v oblasti vzdělávání vysokoškolské kvalifikace nebo vysokoškolské kvalifikace určitého cyklu; v takovém případě vysoká škola sjedná nebo ~~Agentura pro kvalitu vysokého školství~~ ministerstvo určí jinou věcně příslušnou vysokou školu k provádění úkonů souvisejícím s ověřením podmínek k nabytí vysokoškolské kvalifikace a s jejím osvědčením.

Hlava třetí – Agentura pro kvalitu vysokého školství

Zřízení a působnost Agentury

67. Zřízení a právní postavení Agentury. Agentura pro kvalitu vysokého školství bude zřízena jako autonomní právnická osoba veřejného práva. Podrobnosti o postavení, úkolech a činnosti Agentury stanoví její statut, který bude vydávat vláda na návrh ministra.

68. Orgány a struktura Agentury. Agentura pro zajišťování kvality vysokého školství bude mít tyto orgány:

- a) **předsedu Agentury**, kterého bude jmenovat prezident republiky na návrh vlády na funkční období šesti let; před uplynutím funkčního období bude možno předsedu odvolat jen pro závažné porušení povinností, anebo na jeho vlastní žádost. Nikdo nebude moci zastávat funkci předsedy Agentury po více než dvě funkční období. Předseda Agentury bude vykonávat tyto funkce:
 - stát v čele Agentury a Rady Agentury;
 - na návrh ředitele Agentury schvalovat organizační strukturu a organizační řád Agentury a jejich změny,
 - předkládat Radě Agentury návrh standardů pro posuzování vnitřního systému zajišťování kvality a pro hodnocení oblastí vzdělávání,
- b) **Radu Agentury**, která bude tvořena předsedou Agentury jako předsedou a 6 dalšími členy, které bude jmenovat vláda na návrh ministra na funkční období šesti let, přičemž členy Rady mohou být jen všeobecně uznávaní odborníci v oblasti vysokoškolského vzdělávání nebo vědy; členem Rady Agentury bude též jeden zástupce studentů, jehož funkční období bude činit tři roky. Každé tři roky bude jmenována polovina členů Rady Agentury (vyjma předsedy). Rada Agentury ze svých členů bude volit na období 3 let místopředsedu Agentury. Rada Agentury bude plnit tyto funkce:
 - schvalovat na návrh předsedy Agentury standardy pro posuzování vnitřního systému zajišťování kvality a pro hodnocení oblastí vzdělávání v souladu s požadavky právních předpisů,
 - na návrh předsedy Agentury stanovit plán hodnotící činnosti Agentury na období 3 let (hodnocení vnitřního systému zajišťování kvality vysokých škol a hodnocení oblastí vzdělávání),
 - z vlastního podnětu nebo z podnětu ministra ukládat provedení hodnocení vnitřního systému zajišťování kvality nebo hodnocení oblastí mimo plán hodnotící činnosti Agentury,
 - usnášet se o návrhu na jmenování a odvolání ředitele Agentury,
 - rozhodovat o stížnostech proti postupu odborné komise Agentury ve věci hodnocení vnitřního systému zajišťování kvality nebo oblastí vzdělávání vysoké školy,
 - provádět vnitřní hodnocení činnosti Agentury, jehož závěry musí být veřejně přístupné,

c) odborné komise, které budou ustavovány podle prováděcího právního předpisu a Statutu Agentury Radou Agentury pro jednotlivá hodnocení prováděná Agenturou tak, aby byla zajištěna nezávislost a nestrannost hodnocení. Odborná komise, jehož členové nebudou zaměstnanci Agentury, bude příslušná usnášet se o závěrech hodnocení, které bude Rada Agentury moci přezkoumat na základě stížnosti dotčené vysoké školy,

d) **ředitele Agentury**, který bude jmenován a odvoláván ministrem na základě návrhu Rady Agentury a budou svoji činnost vykonávat v pracovním poměru k Agentuře. Ředitel bude nadřízeným vedoucím zaměstnancem všech ostatních zaměstnanců Agentury a bude se ve své činnosti řídit pokyny předsedy Agentury.

69. Vztah k ministerstvu, vnější hodnocení Agentury. Zákon bude obsahovat záruky funkční nezávislosti Agentury na ministerstvu a jiných správních úřadech.

Statut Agentury stanoví podmínky pro zajištění vnějšího hodnocení Agentury, které zejména vymezí

- a) četnost vnějšího hodnocení,
- b) složení hodnotící komise, kde musí být zastoupeni zahraniční odborníci, studenti, pověření zástupci reprezentace vzdělávacích institucí, pracovníci z odborné praxe,
- c) kritéria hodnocení, která musí odpovídat kritériím používaných v rámci zajištění kvality vysokých škol v evropském prostoru vysokoškolského vzdělávání, případně evropského registru akreditačních agentur,
- d) postup vlastního hodnocení a přijímání závěrů a doporučení hodnotící komise.

70. Financování Agentury. Ministerstvo bude poskytovat Agentuře finanční a materiální zabezpečení tím, že rozpočet Agentury bude součástí rozpočtové kapitoly školství státního rozpočtu. ~~Příjmem rozpočtu Agentury dále budou poplatky za hodnocení, které stanoví zákon.~~

~~Agentura poplatků vyměří při zahájení hodnocení a bez jeho uhrazení hodnocení neprovede.~~

70A. Povaha úkonů hodnocení prováděných Agenturou. Úkony prováděné Agenturou pro kvalitu vysokých škol se budou řídit ustanoveními správního řádu, prováděné hodnocení a jeho závěry se budou řídit částí čtvrtou správního řádu.

Hlava čtvrtá – Zajišťování kvality v Evropském prostoru vysokoškolského vzdělávání

71. Podmínky převzetí hodnocení vnitřního systému zajišťování kvality nebo hodnocení oblastí vzdělávání provedeného jinou agenturou. ~~Agentura pro kvalitu vysokého školství~~ Ministerstvo vyhlásí opatřením obecné povahy seznam hodnotících agentur ve státech Evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání, zejména jsou-li zapsány v Evropském registru agentur pro zajišťování kvality ve vysokém školství, jimiž provedené hodnocení oblastí vzdělávání nebo vnitřního systému zajišťování kvality je rovnocenné hodnocení prováděnému Agenturou pro kvalitu vysokého školství.

Část pátá – Státní správa

72. Působnost ministerstva. Zákon bude podle tradice dosavadní úpravy obsahovat výčet působnosti ministerstva při výkonu státní správy odpovídající věcnému vymezení této působnosti podle znění zákona. Zákon též upraví příslušnost ministerstva k vedení veřejných registrů ve vysokém školství, jimiž budou:

- matrika studentů, jejíž právní úprava bude v zásadě odpovídat dosavadní právní úpravě,

- registr akademických pracovníků, jehož právní úprava se bude odvíjet od dosavadní právní úpravy registru docentů a profesorů,
- registr vysokých škol, který bude mít evidenční charakter a bude obsahovat soupis všech vysokých škol s uvedením data jejich zřízení a případných organizačních změn, data udělení akreditace podle tohoto zákona, údajů o omezujících opatřeních, pokud budou stanovena, údajů o hodnocení vnitřního systému zajišťování kvality a hodnocení oblastí vzdělávání, statutu a dalších vnitřních předpisů vysoké školy, jejího dlouhodobého záměru a, pokud bude sjednána, rámcová dohoda s ministerstvem, a seznamu oblastí vzdělávání, studijních programů a programů dalšího vzdělávání uskutečňovaných vysokou školou a změn těchto údajů.

Část šestá – Zvláštní ustanovení pro vojenské a policejní vysoké školy

Zákon stanoví odchylky od obecné úpravy zákona vyplývající z organizačních vztahů ministerstva obrany a ministerstva vnitra k vojenským resp. policejním vysokým školám a ze zvláštního právního postavení studentů na těchto vysokých školách, pokud jsou vojáky nebo příslušníky bezpečnostních sborů v činné službě.

Podrobnosti řešení právní úpravy v rozsahu této části věcného záměru budou předmětem projednání s dotčenými ministerstvy a státními vysokými školami.

Část sedmá – Změny a doplnění souvisejících zákonů

Změny souvisejících zákonů. Zákonem o vysokých školách budou provedeny změny zejména následujících ustanovení souvisejících zákonů:

1. Příloha Sazebníku správních poplatků zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů,
2. § 3 zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu a vývoje), ve znění pozdějších předpisů,
3. § 7 a 31 zákon 218/2002 Sb., o službě státních zaměstnanců ve správních úřadech a o odměňování těchto zaměstnanců a ostatních zaměstnanců ve správních úřadech (služební zákon), ve znění pozdějších předpisů,
4. § 5, 33 a 34 zákona č. 312/2002 Sb., o úřednicích územních samosprávných celků a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Část osmá – Společná, přechodná a závěrečná ustanovení

Společné ustanovení – zahraniční vysoké školy. Právnícká osoba, která podle právního řádu cizího státu je oprávněna působit v něm jako vysoká škola (zahraniční vysoká škola), bude oprávněna uskutečňovat vysokoškolské vzdělávání na území České republiky ve shodě oprávněními, které má podle právního řádu domovského státu, pokud bude registrována jako zahraniční vysoká škola v registru vysokých škol. Ministerstvo bude zmocněno rozhodovat o registraci zahraničních vysokých škol; zákon stanoví správní poplatek za podání žádosti o registraci zahraniční vysoké školy. Pro zahraniční vysoké školy budou platit povinnosti vyplývající z části čtvrté zákona (zajišťování kvality), přičemž platnost registrace zanikne, nezíská-li zahraniční vysoká škola v České republice akreditaci do tří let od provedení registrace. Ministerstvo bude zmocněno na žádost zahraniční vysoké školy

připustit rovnocennost zahraniční akreditace nebo hodnocení, bude-li rozsahem a účelem odpovídat požadavkům tohoto zákona.

Společné ustanovení – správní delikty. Právnícká osoba se dopustí správního deliktu tím, že

- neoprávněně vystupuje jako vysoká škola, zejména bez oprávnění užívá označení vysoká škola nebo užívá označení „univerzita“ nebo jiné označení odpovídající určitému typu vysoké školy (ať již v českém jazyce nebo v cizojazyčném překladu), aniž by se jednalo o vysokou školu příslušného typu,
- vykonává na území České republiky činnost zahraniční vysoké školy, aniž by byla jako taková registrována,
- uskutečňuje vysokoškolské vzdělávání mimo rozsah oprávnění vyplývajících z akreditace vysoké školy,
- poskytuje nesprávná data do veřejných registrů ve vysokém školství vedených ministerstvem,
- poruší povinnost zveřejnit výroční zprávu nebo povinnosti týkající se zpřístupnění informací studentům (bod 36),
- nezjedná ve stanovené lhůtě na základě výzvy ministerstva nápravu k opatření, které je v rozporu se zákonem nebo jiným právním předpisem.

Za správní delikt bude ministerstvo ve správním řízení oprávněně uložit pokutu ve výši od 500 tisíc do 15 milionů korun.

Princip kontinuity. Zákon potvrdí, že účinností zákona není dotčeno dosavadní právní postavení vysokých škol, platnost udělených státních souhlasů k působení jako soukromá vysoká škola a platnost oprávnění vyplývajících z rozhodnutí o akreditaci studijních programů vydaných před nabytím účinnosti zákona. Účinností zákona též nebude dotčeno funkční období rektorů veřejných vysokých škol a právní úkony vysokých škol učiněné podle dřívější úpravy. Vnitřní poměry veřejných vysokých škol se budou prozatím řídit jejich dosavadními statuty a dalšími vnitřními předpisy, které bude nutno vykládat a používat ve shodě s novou právní úpravou.

Ustavení orgánů veřejných vysokých škol. Zákon stanoví, že správní rady veřejných vysokých škol budou ustaveny do šesti měsíců od nabytí účinnosti zákona; tím současně skončí funkční období členů správních rad veřejných vysokých škol jmenovaných podle dřívější úpravy.

Akademické senáty veřejných vysokých škol budou nově ustaveny do jednoho roku od nabytí účinnosti zákona.

Vědecké rady univerzit budou nově ustaveny nejdříve tři a nejpozději šest měsíců od nabytí ustavení akademického senátu podle nového zákona.

Přijetí nového statutu na vysokých školách. Nejdéle do dvou let od nabytí účinnosti zákona vysoké školy přijmou a předloží ministerstvu k registraci nový statut vysoké školy v souladu s novým zákonem.

Akreditace vysokých škol. Akreditace vysokých škol na základě nového zákona bude zahájena do dvou let od nabytí účinnosti zákona. Ministerstvo po vyjádření jednotlivých vysokých škol určí vysoké školy do tří skupin, v nichž proběhne hodnocení vnitřních systémů zajišťování kvality, které bude rozděleno do tří let počínaje 1. lednem 2015.

Platnost dosavadních akreditací. Do získání akreditace vysoké školy podle nového zákona bude vysoká škola uskutečňovat vysokoškolské vzdělávání v rozsahu oprávnění vyplývajících z rozhodnutí o akreditaci vydaných podle dřívější právní úpravy. Platnost takto udělených akreditací bude zákonem prodloužena do dne právní moci rozhodnutí o akreditaci vysoké školy, přičemž zákon rozšíří oprávnění vyplývající z akreditace na právo vysoké školy rozhodovat o změnách v rámci akreditovaných studijních programů, pro něž se ve vymezeném období použije dřívější právní úprava.

V ostatních případech (zejména akreditace nových studijních programů) se bude do ukončení rozhodování o akreditacích vysokých škol postupovat podle dřívější právní úpravy.

Postavení Akreditační komise. Akreditační komise jmenovaná podle dosavadní právní úpravy se bude považovat za Akreditační komisi podle nového zákona a bude plnit též funkce vyplývající z přechodné úpravy akreditací. Jmenování nových členů Akreditační komise se však bude řídit novou právní úpravou.

Habilitační řízení a řízení ke jmenování profesorem, účinky jmenování docentem nebo profesorem podle dřívější právní úpravy. Habilitační řízení a řízení ke jmenování profesorem zahájená podle dřívější úpravy budou dokončena nejdéle do jednoho roku od účinnosti zákona, jinak budou zastavena. Zákon stanoví, že kdo byl podle dřívější právní úpravy jmenován docentem nebo profesorem a je ke dni účinnosti zákona v pracovním poměru akademického pracovníka k vysoké škole, má nárok na zařazení na příslušnou pracovní pozici podle nové právní úpravy, čímž dojde ze zákona ke změně jeho pracovní smlouvy.

Kdo byl podle dřívější právní úpravy jmenován docentem nebo profesorem, bude oprávněn užívat označení „docent“ nebo „profesor“ ve spojení se svým jménem a příjmením, i v případě, že nebude po účinnosti nového zákona akademickým pracovníkem zařazeným v příslušné pracovní funkci.

Rámcové dohody. Ministerstvo sjedná rámcové dohody s veřejnými vysokými školami podle nové právní úpravy poprvé na období počínající 1. lednem 2016.

Poplatky spojené se studiem. Školné podle zákona bude zavedeno na veřejných vysokých školách s účinností od 1. září následujícího po účinnosti zvláštního zákona upravujícího finanční pomoc studentům. Do doby účinnosti ustanovení zákona o školném se bude postupovat podle dřívější právní úpravy o poplatcích spojených se studiem.

Prováděcí právní předpisy.

Předpokládané prováděcí právní předpisy:

1. Nařízení vlády o národním kvalifikačním rámci vysokoškolského vzdělávání (charakteristiky znalostí, dovedností a způsobilostí pro jednotlivé cykly a typy studijních programů, soustava oblastí vzdělávání, podrobné vymezení akademických titulů).
2. Vyhláška ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy o podrobných požadavcích na vnitřní systém zajišťování kvality.

Zrušení právních předpisů. Budou zrušeny tyto právní předpisy:

1. Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění zákona č. 210/2000 Sb., zákona č. 147/2001 Sb., zákona č. 362/2003 Sb., zákona č. 96/2004 Sb., zákona č. 121/2004 Sb., zákona č. 436/2004 Sb., zákona č. 473/2004 Sb., zákona č. 562/2004 Sb., zákona č. 342/2005 Sb., zákona č. 552/2005 Sb., zákona č. 161/2006 Sb., zákona č. 165/2006 sb., zákona č. 310/2006 Sb., zákona č. 624/2006 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 296/2007 Sb. a zákona č. 189/2008 Sb.

2. Vyhláška Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy č. 343/2002 Sb., o postupu a podmínkách při zveřejnění průběhu přijímacího řízení na vysokých školách, ve znění vyhlášky č. 276/2004 Sb.

3. Vyhláška Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy č. 42/1999 Sb., o obsahu žádosti o akreditaci studijního programu.

D. Promítnutí navrhovaného věcného řešení do právního řádu

Charakter navrhované právní úpravy, která zejména zavádí nové principy vztahu mezi státem a vysokými školami, důsledné vyjasnění rozsahu samosprávy vysokých škol a zavedení nového paradigmatu v zajišťování kvality vysokého školství včetně zcela nového organizačního uspořádání státních orgánů v této oblasti, významně proměňuje principy, z nichž vychází dosavadní právní úprava. Z tohoto důvodu se navrhuje přijetí nové právní úpravy formou zákona, která bude doprovázena nezbytnou novelizací souvisejících zákonů. S přijetím zákona bude spojena změna zejména těchto souvisejících platných právních předpisů:

5. zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů,
6. zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu a vývoje), ve znění pozdějších předpisů,
7. zákon č. 218/2002 Sb., o službě státních zaměstnanců ve správních úřadech a o odměňování těchto zaměstnanců a ostatních zaměstnanců ve správních úřadech (služební zákon), ve znění pozdějších předpisů,
8. zákon č. 312/2002 Sb., o úřednících územních samosprávných celků a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Při přípravě návrhu byly využívány poznatky a zkušenosti ze stavu a vývoje vysokého školství v zahraničí. Problematika, která je předmětem návrhu, náleží obecně do oblasti, která je podle Smlouvy o založení Evropského společenství, ve znění po přijetí Amsterodamské smlouvy (dále jen „Smlouva o založení ES“), vyloučena ze sblížování právních předpisů pomocí aktů Evropských společenství. Školství (obecněji odborné vzdělávání) je totiž na základě článků 126 a 127 uvedené smlouvy výslovně vyloučeno z harmonizace zákonů a ostatních předpisů členských států. Rovněž v článku 70 Evropské dohody není školství uvedeno v demonstrativním výčtu oblastí, v nichž má být prováděno sblížování práva ČR s právem ES.

Pokud jde o oblast uznávání kvalifikací, návrh důsledně vychází z Úmluvy o uznávání kvalifikací ve vysokém školství v Evropském regionu (UNESCO a Rada Evropy, duben 1997).

Vstupem České republiky do Evropské unie vznikla České republice kromě jiného také povinnost zajistit volný pohyb osob, svobodu podnikání (usazování) a volný pohyb služeb v souladu s úpravou obsaženou mj. v čl. 43, 48, 49 a 55 Smlouvy o založení ES, které zakazují omezovat svobodu usazování, podnikání a poskytování služeb pro státní příslušníky a společnosti jednoho členského státu na území státu druhého.

Z tohoto pohledu je třeba hodnotit udělování státního souhlasu působit jako soukromá vysoká škola udělování akreditace studijnímu programu společně vysoké škole a právnické osobě zabývající se vzdělávací a vědeckou, výzkumnou, uměleckou nebo jinou tvůrčí činností. Z tohoto důvodu se navrhuje, aby státní souhlas působit jako soukromá vysoká škola a společnou akreditaci studijního programu bylo možné udělit nejenom právnické osobě se sídlem na území České republiky, ale i právnické osobě se sídlem na území jiného členského státu Evropské unie a právnické osobě zřízené nebo založené podle práva kteréhokoliv členského státu Evropské unie, ať má sídlo kdekoliv.

Vstupem České republiky do Evropské unie vznikla České republice také povinnost zajistit rovné podmínky studia pro občany České republiky a státní příslušníky ostatních členských států Evropské unie (a jejich rodinné příslušníky) na našich vysokých školách, neboť rovný přístup ke vzdělávání je prostředkem k realizaci volného pohybu osob. Tento princip předkládaný návrh splňuje, neboť plně respektuje mj. čl. 43, 48, 49 a 55 Smlouvy o založení ES, které zakazují omezovat volný pohyb služeb, svobodu podnikání a svobodu usazování pro státní příslušníky a právnické osoby jednoho členského státu na území státu druhého, a čl. 12 též smlouvy, podle kterého je nepřípustná diskriminace z důvodů státní příslušnosti.

Relevantní předpisy práva ES:

- Ustanovení Smlouvy o založení Evropského společenství – zejm. čl. 3c, 14, 18, čl. 39 až 49, 55, 94, 95
- Směrnice Rady 1993/96/EHS o právu pobytu pro studenty
- Směrnice Rady 1968/360/EHS o odstranění omezení pohybu a pobytu pracovníků členských států a jejich rodinných příslušníků uvnitř Společenství
- Nařízení Rady 1968/1612/EHS o volném pohybu pracovníků uvnitř Společenství
- Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 60/2000 Sb., o Úmluvě o uznávání kvalifikací týkajících se vysokoškolského vzdělávání v evropském regionu, podepsané členskými státy Rady Evropy v Lisabonu 10. dubna 1997 (pro Českou republiku vstoupila v platnost dnem 1. února 2000).

Závěr: Předložený návrh je plně slučitelný s právem Evropského společenství.

Navrhovaná právní úprava není v rozporu s Ústavou a ústavním pořádkem České republiky.

Navrhovaná právní úprava rovněž není v rozporu s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána, neboť zakotvuje přednost mezinárodních smluv, vážících Českou republiku, před zákonem o terciárním vzdělávání.

E. Předpokládaný hospodářský a finanční dosah navrhované právní úpravy a další dopady

Předložený věcný návrh zákona je připravován ve shodě s reformou veřejných financí, konkrétně s připravovaným věcným záměrem zákona o daních z příjmů, v koordinaci s ministerstvem financí, a proto neobsahuje žádné prvky, které by byly se zamýšlenou reformou v rozporu. V souladu s Programovým prohlášením vlády návrh věcného záměru zákona usiluje o dlouhodobě chápanou fiskální neutralitu.

Zavedení Agentury pro kvalitu vysokého školství bude představovat finanční nároky na státní rozpočet v odhadované výši 30 mil. Kč ročně, které budou hrazeny v rámci rozpočtové kapitoly školství.

Návrh nebyl zaslán ke konzultaci Evropské centrální bance, neboť podle Rozhodnutí Rady č. 98/415/ES ze dne 29. června 1998 nepodléhá takové konzultaci.

Předkládaný návrh nebude mít finanční dopady na podnikatelské prostředí, veřejné rozpočty, státní rozpočet a na rovné postavení mužů a žen.